

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ (ԱՐՄՍՏԱՏ)

International Organization for Migration (IOM)
The UN Migration Agency

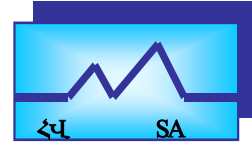
ՄԱԿ-Ի ՄԻԳՐԱՑԻԱՅԻ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԻԳՐԱՑԻՈՆ ՊԱՏԿԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

International Organization for Migration (IOM)
The UN Migration Agency

<p>ՄԱԿ-Ի ՄԻԳՐԱՑԻԱՅԻ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ</p>	<p>ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ (ԱՐՄՍՏԱՏ)</p>
---	---

**ՄԻԳՐԱՑԻՈՆ ՊԱՏԿԵՐԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ, 2016 Թ.**

*(Ըստ 2016թ.-ի տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված
հետազոտության կշռված արդյունքների)*

Պատրաստվել է՝
Միգրացիայի միջազգային կազմակերպության աջակցությամբ

Երևան - 2019

Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտեն (ԱՐՄՍՍՍ) յուրաքանչյուր տարի իրականացնում է տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտություն (ՏՏԿԱՀ) և ամենամյա պարբերականությամբ հրապարակում է «Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղքատությունը» վիճակագրական-վերլուծական զեկույցը աղքատության մակարդակի և սոցիալական իրավիճակի, այդ թվում հետազոտվող ժամանակաշրջանում միգրացիայի, վերաբերյալ հանրությանը տեղեկություններ ներկայացնելու նպատակով: Սույն զեկույցի հիմքը 2016թ. ՏՏԿԱՀ-ի արդյունքներով ձևավորված միկրոտվյալների բազան է, որում նկարագրվում է տեղեկատվություն 2013-2016թթ. բնակչության միգրացիոն տեղաշարժերում ընդգրկված տնային տնտեսությունների 15 և բարձր տարիքի անդամների վերջին տեղաշարժերի, նրանց բնութագրերի, ինչպես նաև մշտական բնակչության կազմում միգրանտների համակցության (ծննդավայրը՝ արտերկիր), նրանց սեռատարիքային կազմի, կրթական մակարդակի, զբաղվածության, առողջապահության հասանելիության, տրանսֆերտների և այլ տվյալների վերաբերյալ:

ՀՀ Միգրացիոն պատկերի պատրաստման աշխատանքները նախաձեռնել է Միգրացիայի միջազգային կազմակերպության Հայաստանի առաքելությունը՝ նպատակ ունենալով ձևավորված վերլուծական գործիքը կիրառել նաև հաջորդող տարիների ՏՏԿԱՀ արդյունքներով:

Հուսով ենք, որ սույն հրապարակումը տեղեկատվության լրացուցիչ աղբյուր կլինի Հայաստանում միգրացիոն շարժի վերջին զարգացումների և միգրանտների համակցության սոցիալ-ժողովրդագրական կազմի և կառուցվածքի վերաբերյալ տեղեկացված լինելու ցանկություն ունեցողների համար:

Ստեփան Մնացականյան
ՀՀ վիճակագրական
կոմիտեի նախագահ

Իլոնա Տեր-Մինասյան
Միգրացիայի միջազգային
կազմակերպության Հայաստանի
առաքելության ղեկավար

0010, Երևան, Հանրապետության պողոտա, Կառավարական շենք, 3
Հեռախոս (+37411) 52-33-56
Ֆաքս (+37411) 52-19-21
Էլ. փոստ info@armstat.am
ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կայք՝ <http://www.armstat.am>,
<http://armstatbank.am>

© ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ (ԱՐՄՍՍՍ), 2019թ.

Բովանդակություն

ՀԱՄԱՌՈՏ ԱՄՓՈՓՈՒՄ	4
ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ	7
ՄԻԳՐԱՑԻՈՆ ՀՈՍՔԵՐ	8
ՄԻԳՐԱՆՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ	15
Ժողովրդագրություն	15
Տնտեսական ակտիվության և աշխատուժային զբաղմունքի մակարդակ	16
Զբոսաշրջություն	17
Կրթություն և մշակույթ	23
ԴՐԱՍԱԿԱՆ ԵՎ ԱՊՐԱՆՔԱՅԻՆ ՀՈՍՔԵՐ (ՏՐԱՆՍՖԵՐՏՆԵՐ)	25
ՀՂՈՒՄՆԵՐ	29
ՀԱՎԵԼՎԱԾ	30

Համառոտ ամփոփում

Վերջին ժամանակաշրջանի միգրացիայի միտումները

2016թ. Տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտության (SSԿԱՀ) արդյունքների համաձայն, 2013-2016թթ. ընթացքում արտաքին միգրացիոն տեղաշարժերում ընդհանուր հաշվով ընդգրկված է եղել տնային տնտեսությունների 15 և բարձր տարիքի 266 հազար անդամներ: ՏՏԿԱՀ-ի արդյունքներով արձանագրվել է, որ նշված միջակայքում նրանցից՝ ավելի քան 155 հազար մարդ մեկնել է երկրից (58.1%) և չի վերադարձել (մեկնածներ), 102 հազար անդամներ (38.5%)՝ վերադարձել են մեկնումներից, իսկ 9 հազարը (3.4%)՝ եղել են տնային տնտեսությունների նորեկ անդամներ (նոր ժամանածներ): Մեկնած միգրանտներից՝ շուրջ 19 հազար մարդու (12.3%) տեղաշարժը եղել է ներհանրապետական:

Մեկնած միգրանտների մեծամասնությունը եղել են տղամարդիկ, որոնք մեկնել են Ռուսաստանի Դաշնության (ՌԴ) քաղաքային վայրեր, ինչը համընկնում է այն փաստի հետ, որ վերադարձածների մեծամասնությունը ևս ՌԴ քաղաքային շրջաններից վերադաձած տղամարդիկ են եղել: Մեկնումների ծավալներն ավելի ինտենսիվ են եղել տարեսկզբին՝ հունվար-մարտ ամիսների ընթացքում, իսկ վերադարձինը՝ տարեվերջին, հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ժամանակահատվածում: Նոր ժամանած միգրանտների շրջանում մեծամասնություն են կազմել կանայք, ովքեր հիմնականում ժամանել են Գեղարքունիքի և Արագածոտնի մարզերի ինչպես քաղաքային, այնպես էլ գյուղական վայրեր: Ընդ որում, հետազոտվող ժամանակահատվածում նոր ժամանումները բավական կայուն են եղել և ավելի մեծ ծավալներ են արձանագրվել փետրվար, հունիս ու նոյեմբեր ամիսներին:

Միգրանտների շրջանում որպես միգրացիայի հիմնական պատճառ է նշվել աշխատանքը, որոնց ավելի քան 70%-ի գործունեության ոլորտը եղել է շինարարությունը: Ընդ որում, դեպի Հայաստան միգրացիան պայմանավորված է եղել ամենատարբեր պատճառներով՝ բնակչություն հաստատելու, ընտանիք կազմելու և ընտանիքի վերամիավորման ու նաև աշխատելու համար: Նրանք զբաղված են եղել տնտեսական գործունեության տարբեր ոլորտներում, այդ թվում՝ գյուղատնտեսության, անտառտնտեսության և ձկնորսության, հանքագործական արդյունաբերության և բաց հանքերի շահագործման, ինչպես նաև պետական կառավարման, պաշտպանության կամ պարտադիր սոցիալական ապահովության:

Միգրանտների համակցությունը

Հայաստանի Հնարապետության մշտական բնակչությունից՝ 2.9 միլիոն, 2016թ.-ի դրությամբ արտերկրում ծնվածների թվաքանակը կազմել է 149 հազար մարդ: Սույն զեկույցում ծննդյան երկիրն օգտագործվել է որպես բնակչության միգրանտների համակցության փոխարինող: Նշված միգրանտների ծննդավայրը, հիմնականում, եղել են՝ Անկախ պետությունների համագործակցության (ԱՊՀ), ՌԴ և Եվրոպական երկրները: Միգրանտների մեծամասնությունը կազմել են աշխատանքային ակտիվ կամ դրանից բարձր տարիքի կանայք: Հայաստանում ծնված բնակչության համեմատությամբ՝ միգրանտների շրջանում կանանց գլխավորած տնային տնտեսությունները գերազանցում են տղամարդկանց գլխավորած տնային տնտեսություններին: Բնակչության միգրանտ համակցության շրջանում զբաղվածությունը 1,8 տոկոսային կետով ավելի ցածր է, քան ՀՀ-ում ծնվածներինը: Միգրանտները հիմնականում զբաղված են եղել գյուղատնտեսության, անտառտնտեսության և ձկնորսության մասնավոր

ձեռնարկություններում: Մյուս կողմից արձանագրվել է, որ միգրանտների կրթական մակարդակն ավելի բարձր է, քան ՀՀ-ում ծնվածներինը՝ բարձրագույն կրթություն ունեցողների 7.2 տոկոսային կետով ավելի բարձր մասնաբաժնով: Առողջապահության հասանելիությունը՝ թե՛ ՀՀ-ում ծնված և թե՛ միգրանտ բնակչության շրջանում եղել է նվազագույն:

Դրամական և ապրանքային հոսքեր (տրանսֆերտներ)

Տրանսֆերտները սահմանվել են որպես հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում (այսինքն՝ 2015թ.) արտերկիր փոխանցված կանխիկ գումար կամ բնեղեն ապրանքներ: Վերջին միգրանտներից շուրջ 149 հազարը, որոնք կազմում են նրանց ընդհանուր թվաքանակի կեսից ավելին, տրանսֆերտներ են ուղարկել արտերկիր, հիմնականում ընտանիքի անմիջական անդամներին: Մշտական բնակչության շրջանում 2015թ.-ին տրանսֆերտներ է ուղարկել 15 հազար մարդ, իսկ ստացել է՝ 257 հազար մարդ: ՀՀ-ից տրանսֆերտներն ուղարկվել են ՌԴ, ԱՊՀ այլ և Եվրոպական երկրներ, իսկ դեպի Հայաստան տրանսֆերտները հիմնականում փոխանցվել են ՌԴ-ից: Թե՛ ելից և թե՛ մտից դրամական ու ապրանքային փոխանցումները օգտագործվել են հիմնականում ստացողի ընթացիկ սպառման ծախսերը հոգալու, այդ թվում ուսման, բուժման և այլ նպատակներով:

Հիմնական արդյունքները

- 2016թ.-ի դրությամբ, ՀՀ ընդամենը 2.9 միլիոն մշտական բնակչության կազմում արձանագրվել է արտերկրներում ծնված 149 հազար մարդ, որոնց մեծամասնությունը ծնվել են Անկախ պետությունների համագործակցության (ԱՊՀ) այլ երկրներում: Միգրանտների թվաքանակում գերակշռում են կանայք, 25 ու բարձր տարիքի անձիք և միջնակարգ կամ բարձրագույն կրթություն ունեցողները:
- 2013-2016թթ.-ի ընթացքում միգրացիոն տեղաշարժերում ընդգրկված բնակչությունից, ՀՀ-ից մեկնել է 155 հազար մարդ, վերադարձել՝ 102 հազար մարդ, առաջին անգամ տվյալ բնակավայր է ժամանել՝ 9 հազարը մարդ: Հիշյալ ժամանակահատվածում մեկնած միգրանտներից՝ շուրջ 19 հազար մարդու տեղաշարժը եղել է ներհանրապետական (մեկնած միգրանտների 12%-ը):
- Միգրացիայի վերջին միտումներով արձանագրվել է, որ Հայաստանից մեկնումների ծավալը գերակշռել է ժամանումների ծավալին, ինչի արդյունքում ձևավորվել է միգրացիայի մնացորդի բացասական ցուցանիշ:
- Միգրացիայի հիմնական պատճառը՝ միգրանտների շրջանում եղել է աշխատանքը: Ընդ որում, նոր ժամանածների կողմից տեղաշարժի պատճառները եղել են՝ բնակություն հաստատելը, ընտանիք կազմելը և ընտանիքի վերամիավորումն ու աշխատանքը:
- Մշտական բնակչության կազմից միգրանտների համակցությունը և վերադարձած/նոր ժամանած միգրանտների մեծամասնությունն աշխատել են գյուղատնտեսության, անտառային տնտեսության և ձկնորսության ոլորտներում: Մեկնած և վերադարձած միգրանտների մեծամասնությունն աշխատել են շինարարության ոլորտում:
- 2015թ.-ին մշտական բնակչությունից, ընդհանուր հաշվով, տրանսֆերտներ են ուղարկել՝ 15 հազար մարդ և ստացել են՝ 257 հազար մարդ: Հայաստան փոխանցվող տրանսֆերտների ծագման երկիրը հիմնականում եղել է Ռուսաստանի Դաշնությունը:
- Ընդհանուր հաշվով 149 հազար վերջին միգրանտներ արտերկրից տրանսֆերտներ են փոխանցել, որոնց գերակշիռ մեծամասնությունն ուղարկվել է ընտանիքի անմիջական անդամներին:

Տվյալների նկարագրությունը և սահմանումները

Մույն զեկույցը հիմնված է Տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտության (ՏՏԿԱՀ) արդյունքների վրա, որն իրականացվել է Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտեի (Արմստատի) կողմից 2016թ.-ին: Ընտրանքը ձևավորման համար օգտագործվել է ներկայացուցչական հավանական ընտրանքի մեթոդը՝ իրականացված Համաշխարհային բանկի փորձագիտական օժանդակությամբ: Ընտրանքի համար հիմք է հանդիսացել երկրի բոլոր մասնավոր տնային տնտեսությունների հասցեների բազան, որը ստեղծվել է 2011թ.-ի մարդահամարի արդյունքների հիման վրա: Բոլոր հարցվածները Հայաստանի մշտական բնակիչներ են՝ *De Jure* բնակչությունը:¹ Ընտրանքը կազմելու համար գլխավոր համակցությունը բաժանվել է 32 ստրատայի, այդ թվում՝ Երևան քաղաքի 12 վարչական շրջանները, ինչպես նաև քաղաքային և գյուղական բնակավայրերը: 2016թ.-ին ընտրվել է ընդամենը 5 184 տնային տնտեսություն, որից 3 240-ը քաղաքային և 1 944-ը՝ գյուղական բնակավայրերից (Համաշխարհային բանկ, 2016թ):

Մույն զեկույցում տվյալները ներկայացված են բացարձակ թվաքանակներով և տոկոսներով, որոնք հաշվարկվել են, հիմք ընդունելով հետազոտության հարցաթերթի հետևյալ բաժինները՝ (Ա) տնային տնտեսության անդամների ցուցակ, (Բ) միգրացիա, (Դ) զբաղվածություն, (Ե) կրթություն, (Թ) առողջություն (ընդհանուր) և առողջապահություն, և (Ը) դրամական ու ապրանքային հոսքեր տնային տնտեսությունների միջև (Համաշխարհային բանկ, 2016ա): Բոլոր արդյունքների նկատմամբ կիրառվել են Արմստատի կողմից մշակված բնակչության կշիռները: Մույն զեկույցում միգրանտների նույնականացման համար օգտագործվել է ծննդյան երկրի մասին ՏՏԿԱՀ-ից ստացված մանրամասն տեղեկատվությունը և որպես միգրանտների համակցություն են սահմանվել Հայաստանից դուրս ծնված անձիք:² Մշտական բնակչության կազմում նրանք դիտարկվել են որպես միգրանտների համակցություն: Ծննդյան երկրների մանրամասն ցանկը ներկայացված է Հավելվածի Աղյուսակ 1-ում:

Միգրացիոն հոսքերին հետևելու համար ՏՏԿԱՀ-ն հարցաթերթում ընդգրկված է հատուկ մոդուլ, որում արձանագրվել են 2013-2016թթ.-ի միգրացիայի վերջին դեպքերը և միգրանտների բնութագրերը:³ Այն ներառում է մեկնած միգրանտների (այսինքն՝ անձանց, ովքեր մեկնել են և չեն վերադարձել), վերադարձած միգրանտների (այսինքն՝ անձանց, ովքեր մեկնել են և վերադարձել՝ 3 ամսից պակաս, 3-12 ամսվա ընթացքում, և 12 ամիս և ավելի երկար ժամկետով բացակայությունից հետո) և տվյալ բնակավայր նոր ժամանած միգրանտների (այսինքն՝ առաջին անգամ) վերաբերյալ ստացված պատասխանները: Մոդուլն ընդգրկում է ոչ միայն միգրացիայի վերջին փոփոխությունները Հայաստանում, դեպի Հայաստան և ՀՀ-ից՝ արտասահման, այլև հարուստ բովանդակային տեղեկատվություն՝ միգրացիայի հիմնական պատճառների և միգրանտների սոցիալ-տնտեսական բնութագրերի վերաբերյալ:

¹ *De Jure* բնակչություն համարվում է հաշվառման ժամանակ ներկա և ժամանակավորապես (< 1 տարուց) բացակա անձիք:

² Սա վերաբերում է ՏՏԿԱՀ հարցաթերթում «ծննդավայրը» հարցին:

³ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Բ-ում հետազոտության հարցերն անդրադառնում են այն անձանց, ովքեր տեղաշարժվել են 2016թ. հունվարի 1-ից սկսած: Հետևաբար, սույն զեկույցում որպես վերջին միգրացիայի ժամանակաշրջան է սահմանված 2013-2016թթ. և ներկայված է այդ ժամանակաշրջանի վերաբերյալ հետազոտված տվյալները:

Մույն զեկույցում արտերկրում ծնված բնակչությունը դիտարկվել է որպես մշտական բնակչության կազմում՝ **միգրանտների համակցություն**: Ըստ այդմ, նրանց սոցիալ-տնտեսական առանձնահատկությունները, այսինքն՝ ժողովրդագրական և տնային տնտեսությունների կառուցվածքի, զբաղվածության, կրթական մակարդակի և առողջապահության հասանելիությանն առնչվող տվյալները, համեմատվում են ՀՀ-ում ծնված բնակչության համապատասխան տվյալների հետ: ՏՏԿԱՀ-ի զբաղվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը վերաբերվում է 15-75 տարեկան բնակչությանը⁴, իսկ կրթական մակարդակը ներկայացված է երեք խոշոր դասերով՝ տարրական և ցածր, միջնակարգ և բարձրագույն:⁵ **Առողջապահական ծառայությունների հասանելիությունը** համարվում է առողջության ապահովագրությունից օգտվելը կամ տնային տնտեսության առնվազն մեկ անդամի՝ հիմնական ծառայությունների փաթեթից (ՀՕՓ) օգտվելու իրավունքը:

Տրանսֆերտները սահմանվում են որպես կանխիկ կամ բնեղեն տեսքով արտերկիր կատարված փոխանցումները՝ հարցմանը նախորդող 12 ամսվա ընթացքում, որոնք վերջին միգրանտների և մշտական բնակչության կազմից՝ միգրանտների համակցության համար, զեկույցում ներկայացված են առանձին:

Միգրացիոն հոսքեր

Միգրացիայի դինամիկան արտացոլելու համար Գծապատկեր 1-ում և Աղյուսակ 1-ում ներկայացված են 2013-2016թթ.-ի ընթացքում միգրացիայի՝ ՀՀ-ից մեկնելու, Հայաստան վերադարձի և նոր ժամանածների հոսքերի վերաբերյալ արձանագրված դեպքերը:

Զեկույցում առանձնացված են միգրանտների համակցության և միգրացիոն հոսքերի վերաբերյալ տվյալները: **Վերջին միգրանտները**՝ կամ ա) միգրանտներ են, ովքեր մեկնել և չեն վերադարձել, կամ՝ բ) Հայաստան վերադարձածներ են մեկնելուց հետո՝ 3 ամսվա, 3-12 ամսվա ընթացքում և 12 ամիս հետո կամ ավելի ուշ, կամ՝ գ) ժամանածներ են, ովքեր 2013-2016թթ.-ի ընթացքում առաջին անգամ են եկել տվյալ բնակավայր: Արտերկրում ծնված մշտական բնակիչները ներկայացված են՝ որպես **միգրանտների համակցություն**: Հաշվետու ժամանակաընթացքում իրենց բնակավայրից մեկնել են ընդհանուր հաշվով 155 հազար մշտական բնակիչ, վերադարձել՝ 102 հազար մարդ, և առաջին անգամ տվյալ բնակավայր է ժամանել 9 հազար մարդ:

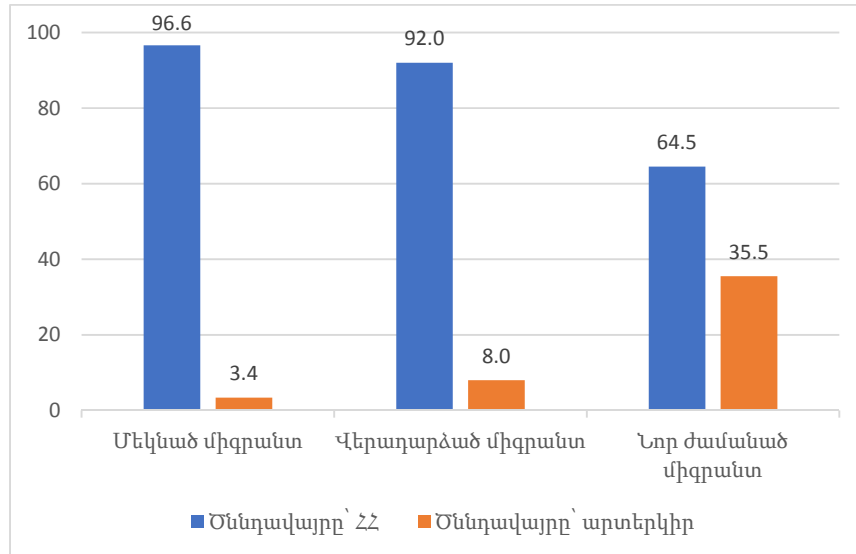
Ըստ Աղյուսակ 1-ում և Գծապատկեր 1-ում ներկայացված տվյալների, մեկնած կամ վերադարձած բնակչության գերակշիռ մեծամասնության (համապատասխանաբար՝ 96.6%-ի և 92.0%-ի) ծննդավայրը եղել է ՀՀ-ն, իսկ մնացած փոքրաթիվ մասի (մեկնած միգրանտների 3.4%-ի և վերադարձած միգրանտների 8.0%-ի) ծննդավայրը՝ արտերկիրը: Նոր ժամանած միգրանտների ավելի քան կեսի (64.5%-ի) ծննդավայրը Հայաստանն է եղել: Գծապատկեր 2-ի տվյալները ցույց են տալիս, որ մեկնած միգրանտների 88.1%-ը և

⁴ Պաշտոնական կենսաթոշակային տարիքը կանանց և տղամարդկանց համար 63 տարեկանն է:

⁵ Տարրական կրթությունը ներառում է տարրականից բարձր մինչև ընդհանուր (հիմնական) կրթություն ունեցող բնակչությունը: Միջնակարգ կրթությունը ներառում է միջնակարգ կրթություն, ինչպես նաև արհեստագործական պատրաստություն ունեցող բնակչությունը: Բարձրագույն կրթությունը ներառում է համալսարանի բակալավրիատի և ավելի բարձր աստիճանի կրթություն ունեցող բնակչությունը:

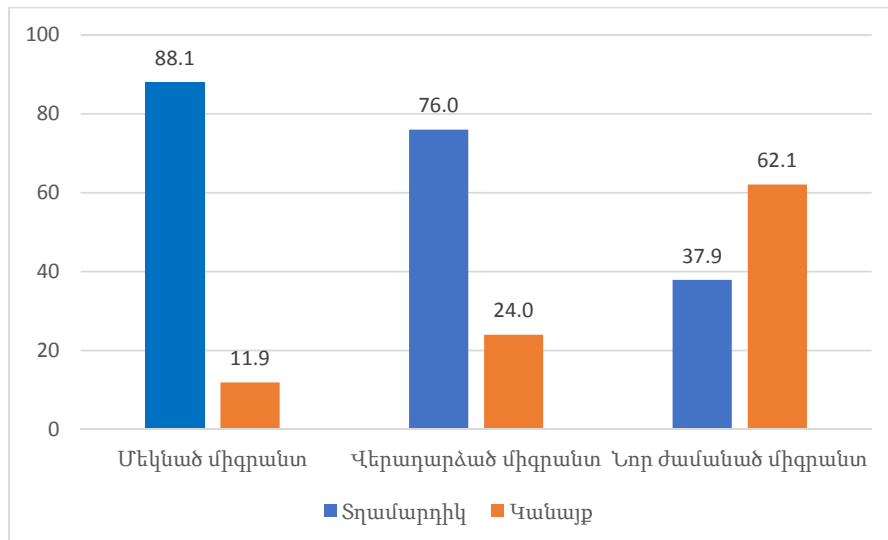
վերադարձած միգրանտների 76.0%-ը կազմել են տղամարդիկ, իսկ նոր ժամանած միգրանտների շրջանում գերակշռել են կանայք (62.1%) :

Գծապատկեր 1. 2013-2016թթ.-ին բնակչության շրջանում մեկնման, վերադարձի և նոր ժամանման դեպքերը, տոկոսներով

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Գծապատկեր 2. Վերջին միգրանտների բաշխումն ըստ սեռի, տոկոսներով, 2013-2016թթ.

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Վերը նշված առանձնահատկություններն ամփոփված են ստորև բերված Աղյուսակ 1-ում, որում ներառված են նաև մեկնած, վերադարձած և նոր ժամանած միգրանտների մեկնման կամ վերադարձի մարզը, երկիրը: Ընդհանուր հաշվով՝ ավելի քան 108 հազար մարդ

մեկնել է ՌԴ, որը կազմում է մեկնած միգրանտների 70.1 %-ը, իսկ 19 հազար մարդ (մեկնածների 12.3%-ը) տեղաշարժվել է երկրի ներսում⁶:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում մեկնած միգրանտների միտումներին համահունչ՝ վերադարձածների մեծամասնությունը ևս վերադարձել է ՌԴ-ից (73.1%): Ինչ վերաբերում է նոր ժամանած միգրանտներին, ապա նրանք գերակշռում են Գեղարքունիքի (23.8%) և Արագածոտնի (12.7%) մարզերում, Արցախի Հանրապետությունում (20.2%): Ինչպես մեկնած, այնպես էլ վերադարձած միգրանտները գերադասում են քաղաքային բնակավայրերը՝ մեկնած միգրանտների 86.7%-ի և վերադարձածների 72.2%-ի համար որպես տեղակայման վայր է նշվել քաղաքները: Մյուս կողմից, առաջին անգամ ժամանած միգրանտները, համեմատաբար, ավելի հասավարաչափ են բաշխվել քաղաքային և գյուղական բնակավայրերում (55.9%-ը քաղաքային և 44.1%-ը գյուղական բնակավայրերում):

Աղյուսակ 1. Միգրացիայի ծավալները և վայրը, 2013-2016թթ.

	Միգրացիոն հոսքեր				Մեկնած միգրանտ	Վերադարձած միգրանտ	Նոր ժամանած միգրանտ	Ընդամենը
	Մեկնած միգրանտ	Վերադարձած միգրանտ	Նոր ժամանած միգրանտ	Ընդամենը				
	Բացարձակ թվաքանակ				Տոկոսներով			
<i>Ծննդյան երկիրը</i>								
ՀՀ	149 812	94 399	5 851	250 061	96.6	92.0	64.5	93.7
Միգրանտներ	5 251	8 223	3 223	16 698	3.4	8.0	35.5	6.3
Ընդամենը	155 063	102 622	9 074	266 759	100	100	100	100
<i>Սեռը</i>								
Տղամարդիկ	136 655	78 040	3 436	218 130	88.1	76.0	37.9	81.8
Կանայք	18 408	24 582	5 639	48 629	11.9	24.0	62.1	18.2
Ընդամենը	155 063	102 622	9 074	266 759	100	100	100	100
<i>Մեկնման կամ վերադարձի մարզը / երկիրը</i>								
Երևան	11 694	1 799	300	13 793	7.5	1.8	3.3	5.2
Արագածոտն	372	0	1 156	1 527	0.2	0	12.7	0.6
Արարատ	633	0	0	633	0.4	0	0	0.2
Արմավիր	700	253	423	1 376	0.5	0.2	4.7	0.5
Գեղարքունիք	974	664	2.163	3 801	0.6	0.6	23.8	1.4
Լոռի	210	781	254	1 245	0.1	0.8	2.8	0.5
Կոտայք	295	599	200	1 094	0.2	0.6	2.2	0.4
Շիրակ	100	400	0	500	0.1	0.4	0	0.2
Սյունիք	1 861	1.066	294	3 221	1.2	1.0	3.2	1.2
Վայոց Ձոր	443	416	589	1 447	0.3	0.4	6.5	0.5
Տավուշ	1 811	1.540	688	4 039	1.2	1.5	7.6	1.5
Ռուսաստանի Դաշնություն	108 655	75.045	221	183 921	70.1	73.1	2.4	68.9
ԱՊՀ այլ երկրներ	722	4.717	317	5 756	0.5	4.6	3.5	2.2
Եվրոպական այլ երկրներ	3.854	4.022	0	7 876	2.5	3.9	0	3

⁶ Ներքին միգրացիան վերաբերում է բոլոր վերջին միգրանտներին Հայաստանի մարզերում, այդ թվում՝ Երևանում, Արագածոտնում, Արարատում, Արմավիրում, Գեղարքունիքում, Լոռիում, Կոտայքում, Շիրակում, Սյունիքում, Վայոց Ձորում և Տավուշում:

Մեկնման կամ վերադարձի մարզը / երկիրը								
ԱՄՆ կամ Կանադա	730	350	0	1 080	0.5	0.3	0	0.4
Արցախի Հանրապետություն	21 013	9 256	1 835	32 104	13.6	9.0	20.2	12.0
Վրաստան	165	329	0	494	0.1	0.3	0	0.2
Այլ	833	1 384	635	2 852	0.5	1.3	7.0	1.1
Ընդամենը	155 063	102 622	9 074	266 759	100	100	100	100

Բնակավայրի տեսակը								
Քաղաքային	16 552	5 432	3 393	25 377	86.7	72.2	55.9	77.7
Գյուղական	2 540	2 087	2 673	7 300	13.3	27.8	44.1	22.3
Ընդամենը	19 091	7 519	6 066	32 676	100	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Բ, Աղյուսակ 1 հարց 1 (ծննդավայրը), հարց 2 (Մեկնման կամ վերադարձի մարզը կամ երկիրը), և հարց 3 (բնակավայրի տեսակը): Մեկնած միգրանտներն անձիք են, ովքեր մեկնել են և չեն վերադարձել հաշվետու ժամանակաշրջանում: Վերադարձած միգրանտների կազմում ներառված են այն անձանց տվյալները, որոնց վերադարձն արձանագրվել է՝ 3 ամսվա, 3-12 ամսվա ընթացքում և 12 ամիս կամ ավելի ուշ: Նոր ժամանածները՝ տվյալ բնակավայր նոր ժամանած միգրանտներն են: ԱՊՀ-ն՝ Անկախ պետությունների համագործակցության հասպտումն է:

Աղյուսակ 2-ում ներկայացված են հետազոտված ժամանակաշրջանում միգրացիայի վերջին շարժի տարեթիվի և ամսվա վերաբերյալ տվյալներ: Ընդ որում, ըստ միգրանտների վերջին շարժի՝ մեկնումների շուրջ կեսն արձանագրվել է 2016թ.-ին, իսկ վերադարձի դեպքերի ավելի քան 80 տոկոսը՝ 2015 և 2016թթ.-ներին: 2013-2016թթ.-ի ընթացքում տարեկան ժամանել է միջին հաշվով 2 269 մարդ:

Մեկնած և վերադարձած (այդ թվում՝ նաև նոր ժամանածներ) միգրանտների ամփոփ ցուցանիշների տարբերությունով հաշվետու ժամանակաշրջանում արձանագրված միգրացիայի մնացորդն ունեցել է բացասական նիշ⁷:

Ամիսների բաշխումով արձանագրված տվյալների համաձայն, ՀՀ-ից մեկնումներն ավելի ինտենսիվ են եղել տարեսկզբին՝ հունվար-մարտ ամիսներին (12.6%-ից մինչև 19.2%), իսկ վերադարձը՝ տարեվերջին, հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին (12.4%-17.7%):

Աղյուսակ 2. Միգրանտների վերջին շարժն ըստ տարեթվի և ամսվա, 2013-2016թթ.

	Միգրացիոն հոսքեր							
	Մեկնած միգրանտ	Վերադարձած միգրանտ	Նոր ժամանած միգրանտ	Ընդամենը	Մեկնած միգրանտ	Վերադարձած միգրանտ	Նոր ժամանած միգրանտ	Ընդամենը
	Բացարձակ թվաքանակ				Տոկոսներով			
<i>Վերջին շարժի տարեթիվը</i>								
2013թ.	9 981	5 818	2 203	18 002	6,4	5,7	24,3	6,7
2014թ.	21 937	10 697	594	33 227	14,1	10,4	6,5	12,5
2015թ.	48 940	52 773	3 290	105 003	31,6	51,4	36,3	39,4
2016թ.	74 206	33 334	2 987	110 527	47,9	32,5	32,9	41,4
Ընդամենը	155 063	102 622	9 074	266 759	100	100	100	100

⁷ Միգրացիայի մնացորդը սահմանվում է՝ որպես ՀՀ ժամանածների (նորեկների և վերադարձածների) և երկրից մեկնածների տարբերություն (Եվրոստատ, 2000):

Վերջին շարժի ամիսը								
Հունվար	19 465	6 341	1 106	26 911	12.6	6.2	12.2	10.1
Փետրվար	23 555	3 273	1 838	28 666	15.2	3.2	20.2	10.7
Մարտ	29 745	2 947	103	32 795	19.2	2.9	1.1	12.3
Ապրիլ	15 657	3 205	1 140	20 001	10.1	3.1	12.6	7.5
Մայիս	14 410	5 150	138	19 698	9.3	5.0	1.5	7.4
Հունիս	11 174	6 991	1 558	19 722	7.2	6.8	17.2	7.4
Հուլիս	10 432	7 545	24	18 000	6.7	7.4	0.3	6.7
Օգոստոս	7 051	10 764	433	18 248	4.5	10.5	4.8	6.8
Սեպտեմբեր	9 374	9 941	671	19 985	6	9.7	7.4	7.5
Հոկտեմբեր	6 063	12 678	335	19 075	3.9	12.4	3.7	7.2
Նոյեմբեր	3 653	15 674	1 374	20 701	2.4	15.3	15.1	7.8
Դեկտեմբեր	4 485	18 115	356	22 956	2.9	17.7	3.9	8.6
Ընդամենը	155 063	102 622	9 074	266 759	100	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Բ, Աղյուսակ 1 հարց 5 (միգրացիայի տարեթիվը), հարց 4 (միգրացիայի ամիսը Մեկնած միգրանտներն անձիք են, ովքեր մեկնել են և չեն վերադարձել հաշվետու ժամանակաշրջանում):

Վերադարձած միգրանտներն այն անձիք են, որոնց վերադարձն արձանագրվել է՝ 3 ամսվա, 3-12 ամսվա ընթացքում և 12 ամիս կամ ավելի ուշ: Նոր ժամանածները՝ տվյալ բնակավայր նոր ժամանած միգրանտներն են:

Աղյուսակ 3, Գծապատկեր 3ա, 3բ և 3գ-ում ներկայացված են միգրանտների վերջին շարժի՝ միգրացիայի հիմնական պատճառները: Մեկնած միգրանտների գրեթե 70%-ի մեկնումը պայմանավորված է եղել աշխատելու և աշխատանք փնտրելու նպատակով: Վերադարձած միգրանտների կեսից ավելին (52.7%) նշել են, որ վերադարձել են աշխատելու կամ աշխատանք փնտրելու նպատակով, որին հաջորդել են՝ մասնավոր այցելությունների, օրինակ, ծանոթներին, ազգականներին այցելելը, զբոսաշրջությունը կամ բուժումը (14.7%) և ընտանիք կազմել/ ընտանիքի վերամիավորումով (14.3%) պայմանավորված պատճառները: Առաջին անգամ տվյալ բնակավայր ժամանածները որպես ժամանման պատճառներն են նշել՝ բնակություն հաստատելը (27.3%), ընտանիք կազմելը/ընտանիքի հետ վերամիավորվելը (26.6%) և աշխատանքը (16.0%): Ընդ որում, նոր ժամանածների (նորեկների) 1.7%-ի և վերադարձած միգրանտների 3.6%-ի ժամանաման/վերադարձի պատճառ է նշվել ուսումը կամ վերապատրաստումը:

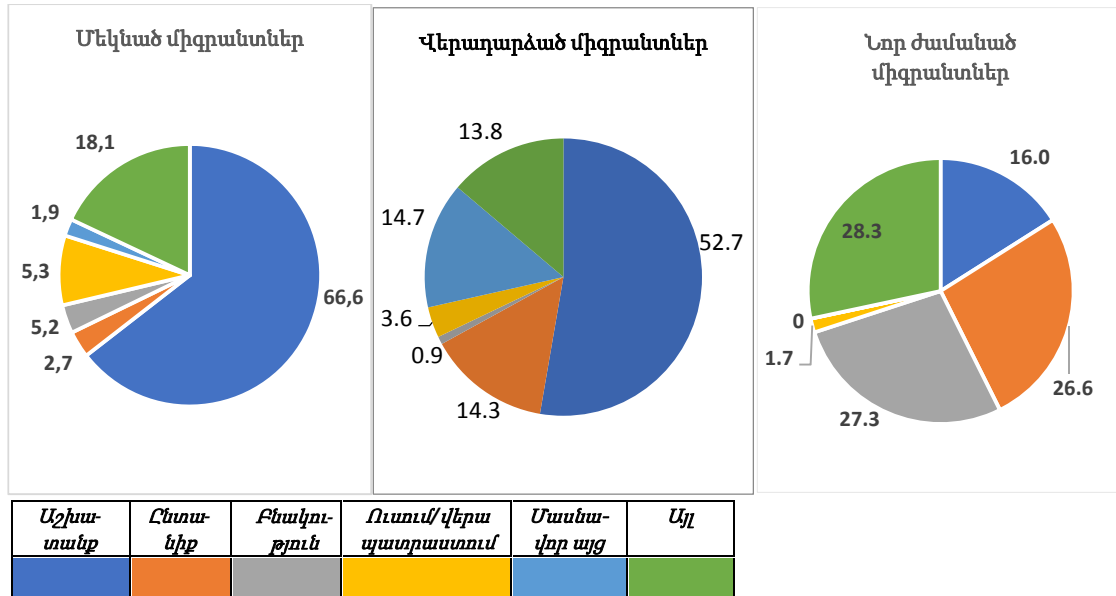
Աղյուսակ 3. Միգրանտների վերջին շարժի՝ միգրացիայի հիմնական պատճառները, 2013-2016թթ.

Միգրացիայի հիմնական պատճառները	Միգրացիոն հոսքեր							
	Մեկնած միգրանտ	Վերադարձած միգրանտ	Նոր ժամանած միգրանտ	Ընդամենը	Մեկնած միգրանտ	Վերադարձած միգրանտ	Նոր ժամանած միգրանտ	Ընդամենը
	Բացարձակ թվաքանակ				Տոկոսներով			
Աշխատանք	103 343	54 107	1 455	158 905	66.6	52.7	16.0	59.6
Ընտանեկան	4 212	14 670	2 416	21 298	2.7	14.3	26.6	8.0
Բնակություն	8 096	907	2 475	11 478	5.2	0.9	27.3	4.3
Ուս. /վերապ.	8 286	3 699	156	12 142	5.3	3.6	1.7	4.6
Մասն. այց	3 001	15 093	0	18 094	1.9	14.7	0	6.8
Այլ	28 125	14 146	2 572	44 843	18.1	13.8	28.3	16.8
Ընդամենը	155 063	102 622	9 074	266 759	100	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Բ, Աղյուսակ 1 հարց 6 (Միգրացիայի հիմնական պատճառները): Ընտանեկան ներառում են ընտանիք կազմելու, օրինակ՝ ամուսնանալու և ընտանիքի վերամիավորման հետ կապված պատճառները: Մասնավոր այցելությունը ներառում է, օրինակ՝ այցելություն ազգականներին և ծանոթներին, զբոսաշրջություն և բուժում: Մեկնած միգրանտներն անձիք են, ովքեր մեկնել և չեն վերադարձել հաշվետու ժամանակաշրջանում: Վերադարձած միգրանտներն այն անձիք են, որոնց վերադարձն արձանագրվել է՝ 3 ամսվա, 3-12 ամսվա ընթացքում և 12 ամիս կամ ավելի ուշ: Նոր ժամանածները՝ տվյալ բնակավայր նոր ժամանած միգրանտներն են:

Գծապատկերներ 3ա, 3բ և 3գ. Միգրացիայի հիմնական պատճառները՝ մեկնած միգրանտների (ձախից) վերադարձած միգրանտների (կենտրոնում) և նոր ժամանած միգրանտների (աջից) շրջանում, 2013-2016թթ.

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով): Գծապատկեր 3ա՝ ձախից, Գծապատկեր 3բ՝ կենտրոնում և Գծապատկեր 3գ՝ աջից:

Աղյուսակ 4-ում ներկայացված են վերջին միգրանտների տնտեսական գործունեության տեսակները, ըստ՝ վերջին միգրացիայի ընթացքում նրանց կողմից ծախսված առավելագույն ժամանակի կամ ստացած առավելագույն եկամուտի: Արտերկրում գտնվելու ժամանակ ՀՀ-ից մեկնած միգրանտների շուրջ 75%-ն աշխատել է շինարարությունում, 7.2%-ն ընդգրկված է եղել արդյունաբերությունում, 6.4%-ը կատարել է մեծածախ և մանրածախ առևտրի, ավտոմեքենաների և մոտոցիկլների նորոգման աշխատանք: Վերադարձած միգրանտների գերակշիռ մեծամասնությունը (84.5%) կատարել է շինարարական աշխատանքներ: Իսկ նոր ժամանած միգրանտները ձեռնարկել են ավելի տարատեսակ տնտեսական գործունեություն՝ նրանց 37.8% զբաղված է եղել գյուղատնտեսությամբ, անտառտնտեսությամբ և ձկնորսությամբ, 19.6%-ն աշխատել է հանքերում ու քարհանքերում, 13.9%-ը ներգրավված է եղել պետական կառավարման և պաշտպանության, պարտադիր սոցիալական ապահովության ոլորտներում:

Աղյուսակ 4. Միգրանտների վերջին շարժն ըստ տնտեսական գործունեության հիմնական տեսակների (NACE Rev: 2), 2013-2016թթ.

Հիմնական տնտեսական գործունեությունը (NACE Rev:2)	Միգրացիոն հոսքեր							Ընդամենը
	Մեկնած միգրանտ	Վերադարձած միգրանտ	Նոր ժամանած միգրանտ	Ընդամենը	Մեկնած միգրանտ	Վերադարձած միգրանտ	Նոր ժամանած միգրանտ	
	Բացարձակ թվաքանակ				Տոկոսներով			
Կացության և հանրային սննդի կազմակերպում	902	1338	0	2 240	0.8	2.3	0	1.3
Վարչական և օժանդակ գործունեություն	273	0	0	273	0.3	0	0	0.2
Գյուղատնտեսություն. Անտառտնտեսություն և ձկնորսություն	442	0	1.176	618	0.4	0	37.8	1.0

Մշակույթ, զվարճություններ և հանգիստ	893	294	0	1 187	0.8	0.5	0	0.7
Շինարարություն	80 226	49.144	345	129 715	74.8	84.5	11.1	77.0
Կրթություն	788	200	0	987	0.7	0.3	0	0.6
Ֆինանսական և ապահովագրական գործունեություն	0	200	0	200	0	0.3	0	0.1
SS և տեղեկատվական այլ ծառայություններ	165	0	0	165	0.2	0	0	0.1
Իրավաբանական և հաշվապահական գործունեություն, կառավարման, ճարտարապետական և ճարտարագիտական գործունեություն, տեխնիկական փորձարկումներ և վերլուծական աշխատանքներ	558	0	0	558	0.5	0	0	0.3
Արդյունաբերություն	7 757	2.157	0	9 914	7.2	3.7	0	5.9
Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում	0	0	612	612	0	0	19,6	0.4
Այլ պրոֆեսիոնալ, գիտական և փորձագիտական գործունեություն	91	0	0	91	0.1	0	0	0.1
Սպասարկման այլ ծառայություններ	1 296	701	294	2 292	1.2	1.2	9,5	1.4
Պետական կառավարում և պաշտպանություն, պարտադիր սոցիալական ապահովություն	1 571	538	433	2 542	1.5	0.9	13,9	1.5
Անշարժ գույքի հետ կապված գործունեություն	0	24	0	24	0	0	0	0
Հեռահաղորդակցություն	0	51	0	51	0	0.1	0	0
Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն	5 366	1.610	254	7 230	5.0	2.8	8,2	4.3
Մեծածախ և մանրածախ առևտուր, ավտոմեքենաների և մոտոցիկլերի նորոգում	6 875	1.903	0	8 778	6.4	3.3	0	5.2
Ընդամենը	107 203	58 160	3 114	168 476	100	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Բ, Աղյուսակ 1 հարց 8 (հիմնական տնտեսական գործունեությունը, այսինքն՝ աշխատանքներ, որ վերջին միգրացիայի ընթացքում իրականացրել են իրենց ժամանակի մեծ մասի տրամադրումով կամ ստացել են առավելագույն աշխատավարձ/եկամուտ: Մեկնած միգրանտներն անձիք են, ովքեր մեկնել և չեն վերադարձել: Վերադարձած միգրանտները այն անձիք են, ովքեր վերադարձել են 3 ամսվա, 3-12 ամսվա ընթացքում և 12 ամիս անց կամ ավելի ուշ: Նոր ժամանածները՝ տվյալ բնակավայր նոր ժամանած միգրանտներն են:

Միգրանտների համակցությունը

Ժողովրդագրություն

2016թ.-ին Հայաստանի մշտական բնակչության (2.9 միլիոն) կազմում՝ 95.0%-ը կազմել են ՀՀ-ում ծնվածները և 5.0%-ը՝ արտերկրում ծնվածները (միգրանտները): Աղյուսակ 5-ում թվարկված են միգրանտներն ըստ նրանց ծննդավայրի՝ 1) ԱՊՀ այլ երկրներում (2.8%), 2) ՌԴ-ում (0.8%) և 3), Եվրոպական այլ երկրներում (0.1%): Աղյուսակ 6-ում ներկայացված է մշտական բնակչությունը՝ ըստ սեռի և տարիքային բաշխվածության: Բնակչության կազմում գերակշռում են կանայք թե՛ ՀՀ-ում ծնված, և թե՛ միգրանտ բնակչության շրջանում (երկրում ծնվածների 52.1%-ը, միգրանտների՝ 60.6%-ը): Միգրանտ բնակչության մեծամասնությունը (87.5%) կազմել են 25 և բարձր՝ ակտիվ աշխատանքային տարիքի անձիք, ՀՀ-ում ծնված բնակչության՝ 67.1%-ի համեմատ: Մինչև 5 տարեկան երեխաները կազմել են միգրանտների ընդամենը 1.3%-ը, ՀՀ-ում ծնված բնակչության՝ 8.0%-ի համեմատ:

Աղյուսակ 5. Բնակչության բաշխումն ըստ ծննդյան երկրի, 2016թ.

Ծննդյան երկիրը՝ մանրամասն	Բացարձակ թվաքանակ	Տոկոսներով
Հայաստան	2 833 596	95.0
Ռուսաստանի Դաշնություն	23 392	0.8
ԱՊՀ այլ երկրներ	83 607	2.8
Եվրոպական այլ երկրներ	2 943	0.1
Այլ	39 637	1.3
Ընդամենը	2 983 174	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ա, Աղյուսակ 1 հարց 6 (ծննդավայրը): Այս զեկույցում Հայաստանից դուրս ծնված անձիք դասակարգվում են որպես միգրանտների համակցություն: Նրանք կազմում են բնակչության 5.0% -ը: ԱՊՀ-ն՝ Անկախ պետությունների համագործակցության հապավումն է:

Աղյուսակ 6. Բնակչության բաշխումը՝ ըստ սեռի և տարիքի, 2016թ.

	Ծննդյան երկիրը			Միգրանտների համակցություն		
	ՀՀ-ում ծնված	Միգրանտների համակցություն	Ընդամենը	ՀՀ-ում ծնված	Միգրանտների համակցություն	Ընդամենը
	Բացարձակ թվաքանակ			Տոկոսներով		
Սեռը						
Տղամարդիկ	1 358 076	58 881	1 416 957	47.9	39.4	47.5
Կանայք	1 475 520	90 697	1 566 217	52.1	60.6	52.5
Ընդամենը	2 833 596	149 578	2 983 174	100	100	100
Տարիքային բաշխում						
0-5 տարեկան	225 754	1 999	227 753	8.0	1.3	7.6
6-14 տարեկան	334 058	5 634	339 692	11.8	3.8	11.4
15-24 տարեկան	374 088	11 140	385 228	13.2	7.4	12.9
25-62 տարեկան	1 498 362	74 750	1 573 111	52.9	50.0	52.7
63 տարեկան և ավելի	401 334	56 056	457 390	14.2	37.5	15.3
Ընդամենը	2 833 596	149 578	2 983 174	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ա, Աղյուսակ 1 հարց 1 (սեռը), հարց 3 և 4 (ծննդյան ամիսը և տարեթիվը): Հայաստանում կանանց և տղամարդկանց կենսաթոշակի անցնելու տարիքը՝ 63-ն է: Միգրանտների համակցությունը կազմում են Հայաստանից դուրս ծնված անձիք:

Տնային տնտեսությունների կազմը

Աղյուսակ 7-ում ներկայացված է տնային տնտեսությունների կազմը: Միգրանտների 20.1%-ը բնակվել է մեկ անձից բաղկացած տնային տնտեսությունում: Հայաստանում ծնված բնակչության շրջանում ամենատարածվածը երկու անձից բաղկացած տնային տնտեսություններն են եղել՝ 17.3%:

Աղյուսակ 7. Բնակչությունն ըստ տնային տնտեսությունների կազմի, 2016թ.

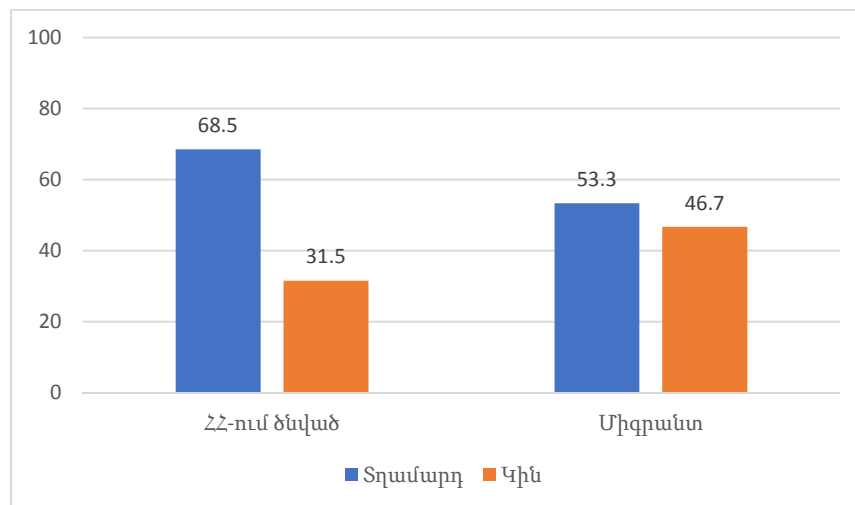
Տնային տնտեսության չափը	Ծնողյան երկիրը					
	ՀՀ-ում ծնված	Միգրանտների համակցություն	Ընդամենը	ՀՀ-ում ծնված	Միգրանտների համակցություն	Ընդամենը
	Բացարձակ թվաքանակ			Տոկոսներով		
1	97.178	13.852	111.030	13.2	20.1	13.8
2	126.878	13.053	139.931	17.3	18.9	17.4
3	117.223	9.010	126.233	15.9	13.1	15.7
4	146.756	11.248	158.005	20	16.3	19.7
5	111.625	10.638	122.264	15.2	15.4	15.2
6	84.456	5.964	90.419	11.5	8.7	11.2
7	32.882	2.927	35.809	4.5	4.2	4.5
8 և ավելի	17.990	2.205	20.195	2.4	3.2	2.5
Ընդամենը	734.989	68.896	803.885	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ա, Աղյուսակ 1 հարց 6 (ծննդավայրը): Միգրանտներ են համարվել Հայաստանից դուրս ծնված անձիք:

Գծապատկեր 4-ում ներկայացված է միգրանտների շրջանում կանանց գլխավորած տնային տնտեսությունների տեսակարար կշիռը (46.7%), որն ավելի բարձր է, քան ՀՀ-ում ծնվածներինը (31.5%): Աղյուսակ 8-ում ներկայացված են տնային տնտեսությունների գլխավոր բնութագրիչները: Տնային տնտեսությունների երկու տարատեսակների դեպքում էլ գլխավորների ավելի քան 40%-ը կազմել են 63 տարեկան և ավելի բարձր տարիքի անձիք: Բացի այդ, մանրամասն վիճակագրական տվյալները ցույց են տալիս, որ տնային տնտեսությունների գլխավորի տարիքը, միջին հաշվով, միգրանտների դեպքում կազմել է 64 տարեկանը, ՀՀ-ում ծնվածների՝ 58 տարեկանի համեմատությամբ:

Գծապատկեր 4. Տնային տնտեսությունների գլխավորների բաշխումն ըստ սեռի, 2016թ.,%

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Աղյուսակ 8. Տնային տնտեսությունների գլխավորի բնութագրիչները, 2016թ.

	Ծննդյան երկիրը			ՀՀ-ում ծնված	Միգրանտների համակցություն	Ընդամենը
	ՀՀ-ում ծնված	Միգրանտների համակցություն	Ընդամենը			
	Բացարձակ թվաքանակ			Տոկոսներով		
Մեղր						
Տղամարդիկ	503 205	36 729	539 934	68.5	53.3	67.2
Կանայք	231 784	32 167	263 951	31.5	46.7	32.8
Ընդամենը	734 989	68 896	803 885	100	100	100
Տարիքային բաշխումը						
15-35 տարեկան	50 048	3 242	53 290	6.8	4.7	6.6
36-50 տարեկան	153 069	7 101	160 170	20.8	10,3	19.9
51-62 տարեկան	253 190	20 722	273 912	34.4	30,1	34.1
63 տարեկան և բարձր	278 683	37 831	316 514	37.9	54,9	39.4
Ընդամենը	734 989	68 896	803 885	100	100	100
Ծննդյան երկիրը՝ մանրամասն						
Հայաստան	734 989	0	734 989	100	0	91.4
Ռուսաստանի Դաշնություն	0	6 607	6 607	0	9,6	0.8
ԱՊՀ այլ երկրներ	0	41 066	4 066	0	59,6	5.1
Այլ	0	21 224	21 224	0	30,8	2.6
Ընդամենը	734 989	68 896	803 885	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ա, Աղյուսակ 1 հարց 2 (կապը տնային տնտեսության գլխավորի հետ):

ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ա, Աղյուսակ 1 հարց 1 (Մեղր), հարց 3 և 4 (ծննդյան տարին և ամիսը), հարց 6

(ծննդավայր): Միգրանտներ են համարվել Հայաստանից դուրս ծնված անձինք:

Նախորդիվ, Աղյուսակ 5-ում ներկայացվել էր, որ ընդհանուր հաշվով շուրջ 83 հազար միգրանտ ծնվել է ԱՊՀ այլ երկրներում, իսկ 23 հազարը՝ ՌԴ-ում: Տնային տնտեսության մակարդակով, Աղյուսակ 8-ում ներկայացված տվյալները ցույց են տալիս, որ տնային տնտեսությունների միգրանտ գլխավորների շուրջ 60%-ը ծնվել են ԱՊՀ այլ երկրներում, իսկ տնային տնտեսությունների՝ ՌԴ-ում ծնված գլխավորների թիվը մոտ 6 անգամ պակաս է ԱՊՀ այլ երկրներում ծնված գլխավորներից:

Զբաղվածություն

Զբաղվածություն-բնակչություն հարաբերակցությունը սահմանվում է որպես աշխատանքային տարիքի աշխատող բնակչության մասնաբաժին (ԱՄԿ, 2018): Զբաղվածության մասին տեղեկատվությունը հավաքագրվել է 15-75 տարեկան անձանցից: 2016թ.-ին ընդամենը բնակչության շրջանում զբաղվածության մակարդակը կազմել է 51.7%: Ստորև բերված Աղյուսակ 9-ում ներկայացված տվյալները ցույց են տալիս միգրանտների համակցությունի զբաղվածության ավելի ցածր մակարդակ (37.2%)՝ ՀՀ-ում ծնված զբաղվածների (49.0%) համեմատ: Զբաղվածության ամենաբարձր ցուցանիշը գրանցվել է ԱՊՀ այլ երկրներում ծնված միգրանտների շրջանում(42.7%): Ստորև բերված Գծապատկեր 5-ում ներկայացված է զբաղվածությունը՝ ըստ ծննդյան երկրի:

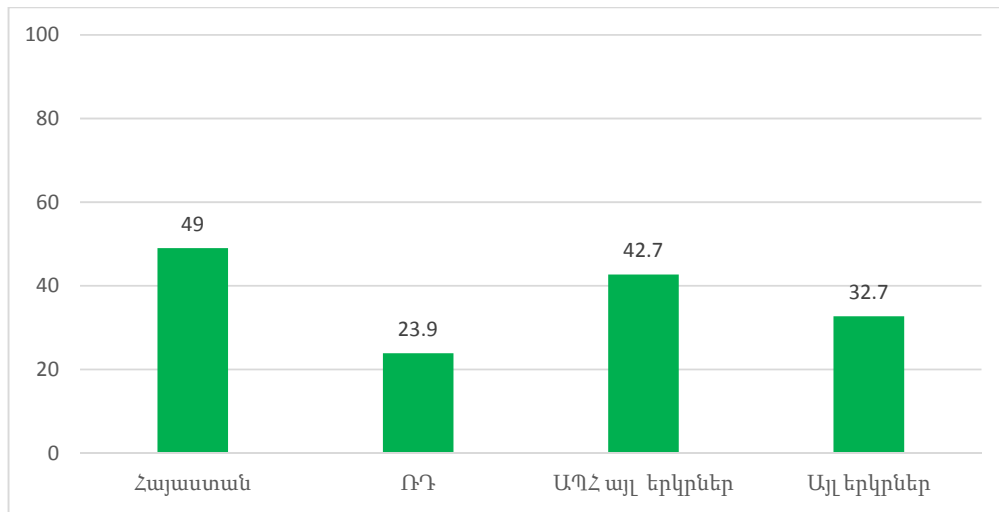
Աղյուսակ 9. Զբաղվածություն-բնակչություն հարաբերակցությունը, 2016թ.

	Զբաղվածություն-բնակչություն հարաբերակցությունը					
	Բացարձակ թվաքանակ			Տոկոսներով		
	Զբաղված	Գործազուրկ և ոչ ակտիվ	Ընդամենը	Զբաղված	Գործազուրկ և ոչ ակտիվ	Ընդամենը
<i>Ծննդյան երկիրը</i>						
ՀՀ-ում ծնված	1 114 380	1 159 404	2 273 784	49.0	51.0	100
Միգրանտների համակցություն	52 850	89 095	141 945	37.2	62.8	100
Ընդամենը	1 167 230	1 248 499	2 415 729	48.3	51.7	100
<i>Ծննդյան երկիրը՝ մանրամասն</i>						
Հայաստան	1 114 380	1 159 404	2 273 784	49.0	51.0	100
Ռուսաստանի Դաշնություն	4 722	14 999	19 721	23.9	76.1	100
ԱՊՀ այլ երկրներ	34 902	46 902	81 804	42.7	57.3	100
Այլ	13 226	27 194	40 420	32.7	67.3	100
Ընդամենը	1 167 230	1 248 499	2 415 729	48.3	51.7	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ.:

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Դ, Աղյուսակ 1 (զբաղվածություն/վճարովի աշխատանք կամ եկամտաբեր զբաղմունք): ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ա, Աղյուսակ 1 հարց 6 (ծննդավայրը): Զբաղվածությունը սահմանվում է մոդուլ Դ-ի դիտարկումներով, Աղյուսակ 1 հարց 4 (հիմնական տնտեսական գործունեություն), ներկայացնում է այն անձանց, ովքեր չեն աշխատել անցած 7 օրվա ընթացքում, սակայն կարող են վերադառնալ իրենց աշխատանքին կամ ովքեր բացակայել են 6 ամսից պակաս ժամանակով: Այն ներառում է 15-75 տարեկաններին: Միգրանտներ են համարվել Հայաստանից դուրս ծնվածները:

Պատկեր 5: Զբաղվածություն-բնակչություն հարաբերակցությունը՝ ըստ ծննդյան երկրի, տոկոսներով, 2016թ.

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Աղյուսակ 10-ում ամփոփված են բնակչության հիմնական տնտեսական գործունեության վերաբերյալ տվյալներ: Ամենատարածված տնտեսական գործունեության երեք տեսակներն են եղել՝ 1) գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն և ձկնորսություն, որոնցում զբաղված է եղել ՀՀ-ում ծնվածների 36.2%-ը, միգրանտների համակցության՝ 25.2%-ը, 2) մեծածախ և մանրածախ առևտուր, ավտոմեքենաների և մոտոցիկլների նորոգում, որոնցում զբաղված է եղել ՀՀ-ում ծնվածների՝ 10.6%-ը, միգրանտների համակցության՝ 7.4%-ը, և 3) կրթություն, որում զբաղված է եղել ՀՀ-ում ծնվածների՝ 8.4%-ը, միգրանտների համակցության՝ 10.4%-ը:

Աղյուսակ 10. Բնակչությունն ըստ հիմնական տնտեսական գործունեության (NACE Rev: 2), 2016թ.

Հիմնական տնտեսական գործունեությունը (NACE Rev:2)	Ծննդյան երկիրը					
	ՀՀ-ում ծնված	Միգրանտների: համակ- ցություն	Ընդա- մենը	ՀՀ-ում ծնված	Միգրանտներ: համակցու- թյուն	Ընդա- մենը
	Բացարձակ թվաքանակ			Տոկոսներով		
Կացություն և հանրային սննդի կազմակերպում	21 579	1 147	22 726	1.9	2.2	1.9
Օտարերկրյա կազմակերպությունների գործունեություն	3 033	0	3 033	0.3	0	0.3
Տնային տնտեսությունների գործունեություն որպես գործատու, չտարբերակված ապրանքների և ծառայությունների արտադրություն սեփական սպառման համար	1 682	254	1 937	0.2	0.5	0.2
Վարչարարական և օժանդակ գործունեություն	8 657	1 299	9 955	0.8	2.5	0.9
Գյուղատնտեսություն, անտառտնտեսություն և ձկնորսություն	403 332	13 293	416 625	36.2	25.2	35.7
Մշակույթ, զվարճություններ և հանգիստ	17 691	1 144	18 835	1.6	2.2	1.6
Շինարարություն	61 319	3 570	64 889	5.5	6.8	5.6
Կրթություն	93 317	5 480	98 797	8.4	10.4	8.5
Էլեկտրականության, գազի, գոլորշու և լավորակցի մատակարարում	22 859	1 290	24 149	2.1	2.4	2.1
Ֆինանսական և ապահովագրական գործունեություն	14 369	817	15 185	1.3	1.5	1.3
Առողջապահություն և սոցիալական սպասարկում	52 024	2 885	54 909	4.7	5.5	4.7
ՏՏ և տեղեկատվական այլ ծառայություններ	7 854	93	7 946	0.7	0.2	0.7
Իրավաբ. և հաշվապահ. Գործունեություն, ճարտարապետական և ճարտարագիտական գործունեություն, տեխնիկական փորձարկումներ և վերլուծական աշխատանքներ	4 854	0	4 854	0.4	0	0.4
Արդյունաբերություն	88 525	7 448	95 973	8.0	14.1	8.2
Հանքագործական արդյունաբերություն և բացհանքերի շահագործում	15 824	317	16 141	1.4	0.6	1.4
Պրոֆեսիոնալ, գիտական և փորձագիտական այլ գործունեություն	4 026	413	4 439	0.4	0.8	0.4
Սպասարկման այլ ծառայություններ	26 328	1 462	27 790	2.4	2.8	2.4
Պետական կառավարում և պաշտպանություն, պարտադիր սոցիալական ապահովություն	85 246	3 955	89 201	7.7	7.5	7.6
Հրատարակչական գործ, տեսալսողական ծրագրերի կազմում և հեռարձակում	3 773	0	3 773	0.3	0	0.3
Անշարժ գույքի հետ կապված գործունեություն	1 163	0	1 163	0.1	0	0.1
Գիտական հետազոտություններ և մշակումներ	1 239	876	2 115	0.1	1.7	0.2
Հեռահաղորդակցություն	5 600	1 142	6 742	0.5	2.2	0.6
Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն	44 327	1 734	46 061	4.0	3.3	3.9
Ջրամատակարարում, կոյուղի, թափոնների կառավարում և մշակում	6 507	309	6 817	0.6	0.6	0.6
Մեծածախ և մանրածախ առևտուր, ավտոմեքենաների և մոտոցիկլների նորոգում	118 362	3 922	122 283	10.6	7.4	10.5
Ընդամենը	1 113 486	52 850	1 166 336	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ.:

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Դ, Աղյուսակ 1 հարց 4 (Հիմնական տնտեսական գործունեությունը), ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ա, Աղյուսակ 1 հարց 6 (ծննդավայրը), ներառում է 15-75 տարեկաններին: Միգրանտներ են համարվել Հայաստանից դուրս ծնվածները:

Աղյուսակեր 11 և 12-ում ներկայացված են զբաղվածություն-բնակչություն հարաբերակցությունը և միգրանտների հիմնական տնտեսական գործունեությունն՝ ըստ սեռի: Ընդ որում, ըստ աղյուսակ 11-ում ներկայացված տվյալների, միգրանտների համակցության շրջանում զբաղվածություն-բնակչություն հարաբերակցությունը տղամարդկանց շրջանում կազմել է՝ 46.1%, կանանց՝ 31.6%-ի համեմատ: Աղյուսակ 12-ի տվյալներից՝ միգրանտ տղամարդկանց և կանանց շրջանում կարելի է առանձնացնել հիմնական տնտեսական գործունեության առավել տարածված 3 տեսակները՝ 1) գյուղատնտեսություն, անտառտնտեսություն և ձկնորսություն (տղամարդիկ՝ 18,3% և կանայք՝ 31.5%), 2) արդյունաբերություն (տղամարդիկ՝ 14.5% և կանայք՝ 13.7%), և 3) կրթություն (տղամարդիկ՝ 4.8% և կանայք՝ 15.5%):

Աղյուսակ 11. Զբաղվածություն-բնակչություն հարաբերակցությունը միգրանտների շրջանում՝ ըստ սեռի, 2016թ.

Զբաղվածություն-բնակչության հարաբերակցություն	Սեռը					
	Տղամարդիկ	Կանայք	Ընդամենը	Տղամարդիկ	Կանայք	Ընդամենը
	Բացարձակ թվաքանակ			Տոկոսներով		
Զբաղված	25 384	27 467	52 850	46.1	31.6	37.2
Գործազուրկ և ոչ ակտիվ	29 666	59 429	89 095	53.9	68.4	62.8
Ընդամենը	55 050	86 895	141 945	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ.:

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Դ, Աղյուսակ 1 (զբաղվածություն/վճարովի աշխատանք կամ եկամտաբեր զբաղմունք), ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ա, Աղյուսակ 1 հարց 1 (Սեռը): Այս տվյալերում ներկատված են այն անձիք, ովքեր նախորդող 7 օրերի ընթացքում չեն աշխատել, սակայն կարող էին վերադառնալ իրենց աշխատանքին կամ անձիք, ովքեր բացակայել են 6 ամսից պակաս ժամանակով: Այն ներառում է 15- 75 տարեկան միգրանտների համակցությունը:

Աղյուսակ 12. Միգրանտների հիմնական տնտեսական գործունեությունը (NACE Rev, 2)՝ ըստ սեռի, 2016թ.

Հիմնական տնտեսական գործունեությունը (NACE Rev,2)	Սեռը					
	Տղամարդիկ	Կանայք	Ընդամենը	Տղամարդիկ	Կանայք	Ընդամենը
	Բացարձակ թվաքանակ			Տոկոսներով		
Կացություն և հանրային սննդի կազմակերպում	636	512	1.147	2.5	1.9	2.2
Տնային տնտեսությունների գործունեություն որպես գործատու, չտարբերակված ապրանքների և ծառայությունների արտադրություն սեփական սպառման համար	0	254	254	0	0.9	0.5
Վարչարարական և օժանդակ գործունեություն	960	339	1.299	3.8	1.2	2.5
Գյուղատնտեսություն, անտառտնտեսություն և ձկնորսություն	4.638	8.655	13.293	18.3	31.5	25.2
Մշակույթ, զվարճություններ և հանգիստ	495	648	1.144	2.0	2.4	2.2
Շինարարություն	3.396	174	3.570	13.4	0.6	6.8
Կրթություն	1.219	4.261	5.480	4.8	15.5	10.4
Էլեկտրականության, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարում	980	309	1.290	3.9	1.1	2.4
Ֆինանսական և ապահովագրական	408	408	817	1.6	1.5	1.5

գործունեություն						
Առողջապահություն և սոցիալական սպասարկում	156	2.729	2.885	0,6	9.9	5.5
SS և տեղեկատվական և այլ ծառայություններ	93	0	93	0,4	0	0.2
Արդյունաբերություն	3.683	3.766	7.448	14.5	13.7	14.1
Հանրագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում	317	0	317	1.2	0	0.6
Պրոֆեսիոնալ, գիտական և փորձագիտական այլ գործունեություն	0	413	413	0	1.5	0.8
Սպասարկման այլ ծառայություններ	932	531	1.462	3.7	1.9	2.8
Պետական կառավարում և պաշտպանություն, պարտադիր սոցիալական ապահովություն	2.743	1.212	3.955	10.8	4.4	7.5
Գիտական հետազոտություններ և մշակումներ	310	566	876	1.2	2.1	1.7
Հեռահաղորդակցություն	565	578	1.142	2.2	2.1	2.2
Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն	1.402	332	1.734	5.5	1.2	3.3
Զբոսաշրջություն, ջրահեռացում, թափոնների կառավարում և մշակում	309	0	309	1.2	0	0.6
Մեծածախ և մանրածախ առևտուր, ավտոմեքենաների և մոտոցիկլների նորոգում	2.142	1.780	3.922	8.4	6.5	7.4
Ընդամենը	25.384	27.467	52.850	100	100	100

Աղբյուրը՝ SSԿԱՀ, 2016թ.

Ծանոթություն՝ SSԿԱՀ մոդուլ Դ, Աղյուսակ 1 հարց 4 (հիմնական տնտեսական գործունեությունը), SSԿԱՀ մոդուլ Ա, Աղյուսակ 1 հարց 1 (սեռը), ներառում է 15-75 տարեկան միգրանտների համակցությունը:

Աղյուսակ 13-ում ներկայացված է բնակչության բաշխումն ըստ զբաղվածության կարգավիճակի և աշխատավայրի սեփականության ձևի: Միգրանտների համակցությունում՝ մեծամասնություն են կազմել վարձու աշխատողները (միգրանտների 70.3%-ը և ՀՀ-ում ծնվածների 56.7%-ի համեմատ, մանրամասները՝ Գծապատկերներ 6ա և 6բ-ում): Ավելին, բնակչության նշված երկու խմբերի դեպքում էլ մեծամասնությունն աշխատել է մասնավոր և պետական ձեռնարկություններում (ՀՀ-ում ծնվածների 97.2% և միգրանտների 97.3%):

Աղյուսակ 13. Բնակչության զբաղվածության կարգավիճակը և աշխատավայրի սեփականության ձևը, 2016թ.

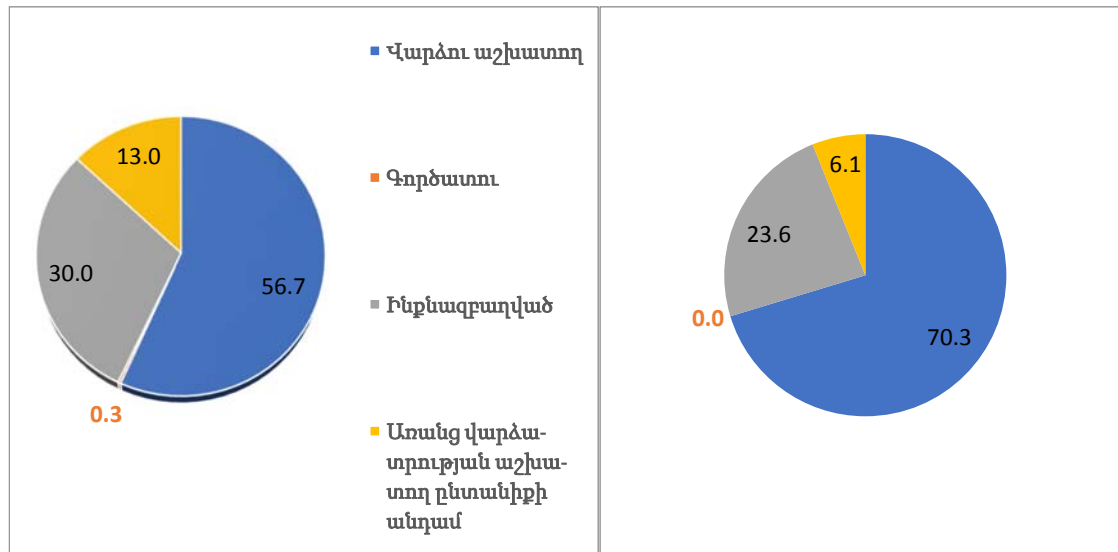
	Ծանոթություն					
	ՀՀ-ում ծնված	Միգրանտների համակցություն	Ընդամենը	ՀՀ-ում ծնված	Միգրանտների համակցություն	Ընդամենը
	Բացարձակ թվերով			Տոկոսներով		
Զբաղվածության կարգավիճակը						
Վարձու աշխատող	632 062	37 175	669 237	56.7	70.3	57.3
Գործատու	3 088	0	3 088	0.3	0	0.3
Ինքնազբաղված	333 800	12 475	346 275	30.0	23.6	29.7
Առանց վարձատրության աշխատող ընտանիքի անդամ	145 430	3 200	148 630	13.1	6.1	12.7
Ընդամենը	1 114 380	52 850	1 167 230	100	100	100
Աշխատավայրի սեփականությունը						
Պետություն	212 871	11 729	224 599	19.1	22.2	19.2
Քաղաքային	21 673	1 064	22 737	1.9	2.0	1.9
ՀԿ-ներ, կրոնական կազմակերպություն, միջազգային կազմակերպության ներկայացուցչական գրասենյակ	7 080	93	7 173	0.6	0.2	0.6

Մասնավոր ձեռնարկություն	870 756	39 711	910 467	78.1	75.1	78
Մասնավոր գործատու	2 000	254	2 254	0.2	0.5	0.2
Ընդամենը	1 114 380	52 850	1 167 230	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ.

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Դ. Աղյուսակ 1 հարց 5 (գրադվածության կարգավիճակը), հարց 7 (աշխատավայրի սեփականությունը): ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ա. Աղյուսակ 1 հարց 6 (ծննդավայրը), ներառում է 15-75 տարեկան անձանց: Վարձու աշխատող է անձը, ով աշխատում է գրավոր պայմանագրի կամ բանավոր համաձայնության հիման վրա: Ինքնագրադված է անձը, ով ինքնուրույն կամ մեկ կամ մի քանի գործընկերների հետ գրադված է եկամտաբեր գործունեությամբ՝ առանց աշխատողների ներգրավման, իսկ ներգրավելու դեպքում այն չի կարող կրել մշտական բնույթ: Միգրանտների համակցություն են սահմանվում Հայաստանից դուրս ծնվածները:

Գծապատկերներ 6ա և 6բ. ՀՀ-ում ծնված բնակչության (ձախից) և միգրանտների համակցության (աջից) գրադվածության կարգավիճակը, 2016թ.

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով), Գծապատկեր 6ա՝ ձախից, Գծապատկեր 6բ՝ աջից:

Աղյուսակ 14-ում ներկայացված են միգրանտների համակցության բաշխումն ըստ սեռի: Ընդհանուր առմամբ, տղամարդկանց և կանանց տեսակարար կշիռներն ըստ գրադվածության կարգավիճակի և աշխատավայրի սեփականության ձևի դրսևորել են համանման միտումներ: Երկուսի դեպքում էլ մեծամասնություն են կազմել վարձու աշխատողները՝ մասնավոր ձեռնարկությունում:

Աղյուսակ 14. Միգրանտների գրադվածության կարգավիճակը և աշխատավայրի սեփականությունը՝ ըստ սեռի, 2016թ.

	Սեռը					
	Տղամարդիկ			Կանայք		
	Ֆացարձակ թվաքանակ	Կարգավիճակ	Ընդամենը	Տղամարդիկ	Կանայք	Ընդամենը
	Ֆացարձակ թվաքանակ			Տոկոսներով		
<i>Ջրադվածության կարգավիճակը</i>						
Վարձու աշխատող	19 595	17 580	37 175	77.2	64.0	70.3
Ինքնագրադված	5 642	6 833	12 475	22.2	24.9	23.6
Առանց վարձատրության աշխատող ընտանիքի անդամ	147	3 054	3 200	0.6	11.1	6.1
Ընդամենը	25 384	27 467	52 850	100	100	100
<i>Աշխատավայրի սեփականությունը</i>						
Պետություն	5 294	6 434	11 729	20.9	23.4	22.2

Մունիցիպալ /Քաղաքային/ ՀԿ-ներ, կրոնական կազմակերպություն, միջազգային կազմակերպության ներկայացուցչական գրասենյակ	110	954	1 064	0.4	3.5	2
Մասնավոր ձեռնարկություն	93	0	93	0.4	0	0.2
Մասնավոր գործատու	19 887	19 824	39 711	78.3	72.2	75.1
Մասնավոր գործատու	0	254	254	0	0.9	0.5
Ընդամենը	25 384	27 467	52 850	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ.-,

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Դ, Աղյուսակ 1 հարց 5 (զբաղվածության կարգավիճակը), հարց 7 (աշխատավայրի սեփականության ձևը): ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ա, Աղյուսակ 1 հարց 1 (սեռը): Վարձու աշխատող է անձը, ով աշխատում է գրավոր պայմանագրի կամ բանավոր համաձայնության հիման վրա: Ինքնագրադրված է անձը, ով ինքնուրույն կամ մեկ կամ մի քանի գործընկերների հետ զբաղված է եկամտաբեր գործունեությամբ՝ առանց աշխատողների ներգրավման, իսկ ներգրավելու դեպքում այն չի կարող կրել մշտական բնույթ: Այն ներառում է 15-75 տարեկան միգրանտների համակցությունը:

Կրթություն և առողջություն

Աղյուսակ 15-ում ներկայացված է բնակչության բաշխումն ըստ ստացած կրթական ամենաբարձր մակարդակի և առողջապահական ծառայության հասանելիության: Ընդհանուր առմամբ, միգրանտների համակցությունն ունի կրթական ավելի բարձր մակարդակ, քան ՀՀ-ում ծնվածները՝ միջնակարգ և բարձրագույն կրթություն ունեցողների 85.6%-ը, ՀՀ-ում ծնվածների՝ 78.1%-ի համեմատ: Գծապատկեր 7-ում ներկայացված է ընդհանուր կրթական մակարդակը միգրանտների և երկրում ծնված բնակչության շրջանում: Բարձրագույն կրթության ունեցող միգրանտները 7.2 տոկոսային կետով զերազանցում են ՀՀ-ում ծնվածներին:

Ինչ վերաբերվում է առողջապահության հասանելիությանը, ապա սույն զեկույցում այն սահմանվել է որպես առողջության ապահովագրություն ունենալը, ինչը հաճախ կապված է զբաղվածության կամ տնային տնտեսության առնվազն մեկ անդամի՝ հիմնական ծառայությունների փաթեթից (ՀՕՓ) օգտվելու իրավունքի հետ: Աղյուսակ 15-ում ներկայացված տվյալներից երևում է, որ բնակչության ավելի քան 95%-ը չի օգտվել առողջության ապահովագրությունից:

Աղյուսակ 15. Բնակչության ստացած ամենաբարձր կրթական մակարդակը և առողջապահության հասանելիությունը, 2016թ.

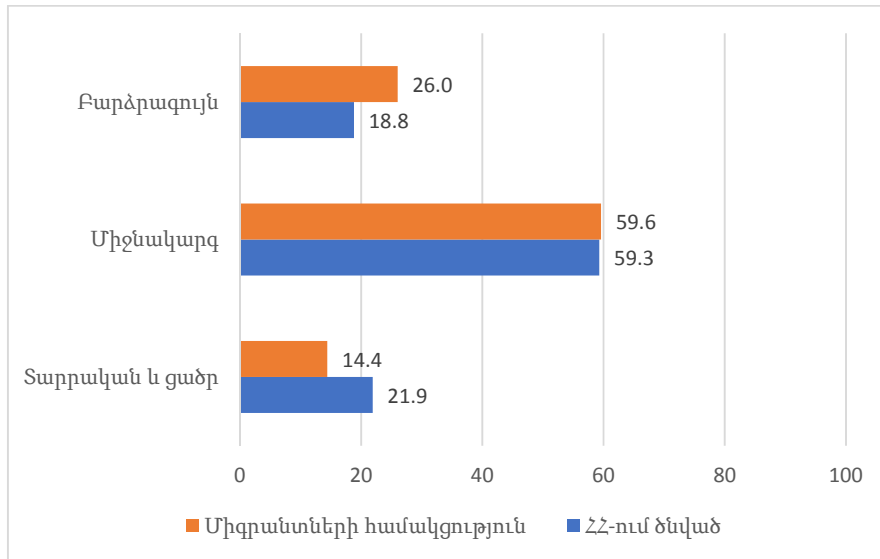
	Ծննդյան երկիրը					
	ՀՀ-ում ծնված	Միգրանտների համակցություն	Ընդամենը	ՀՀ-ում ծնված	Միգրանտների համակցություն	Ընդամենը
	Բացարձակ թվաքանակ			Տոկոսներով		
Կրթական մակարդակը						
Տարրական և ցածր	571 093	21 200	592 292	21.9	14.4	21.5
Միջնակարգ	1 546 722	87 937	1 634 659	59.3	59.6	59.3
Բարձրագույն	490 028	38 443	528 470	18.8	26.0	19.2
Ընդամենը	2 607 842	147 579	2 755 421	100	100	100
Առողջապահության հասանելիությունը						
Ոչ	2 586 532	138 680	2 725 212	98.1	97.9	98.1
Այո	49 462	2 982	52 444	1.9	2.1	1.9
Ընդամենը	2 635 994	141 662	2 777 657	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ.:

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ա, Աղյուսակ 1 հարց 9 (ավարտած կրթությունը): ՏՏԿԱՀ մոդուլ Թ, Աղյուսակ 1 հարց 36 և 37 (առողջապահություն): Տարրական կրթությունը ներառում է տարրական և ընդհանուր (հիմնական կրթություն) ունեցող անձանց, միջնակարգ կրթությունը ներառում է միջնակարգ և նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթություն ունեցողների, բարձրագույն կրթությունը ներառում է բարձրագույն և հետբուհական կրթություն ունեցողների: Առողջապահության հասանելիությունը սահմանվում է տնային տնտեսության առնվազն մեկ անդամի՝ հիմնական ծառայությունների փաթեթից (ՀԾՓ) օգտվելու իրավունք կամ առողջության ապահովագրություն ունենալով:

Գծապատկեր 7. Բնակչության բաշխումն ըստ ստացած ամենաբարձր կրթական մակարդակի, 2016թ.

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Աղյուսակ 16-ում ներկայացված է միգրանտների կրթական մակարդակի և առողջապահության հասանելիության վիճակագրությունը՝ ըստ սեռի: Միգրանտ կանանց կրթական մակարդակն ավելի բարձր է, քան տղամարդկանցը: Բարձրագույն կրթություն ունեցող միգրանտ կանանց տեսակարար կշիռը 3.4 տոկոսային կետով ավելի բարձր է, քան տղամարդկանցը: Ինչպես ընդհանուր բնակչությունը, այնպես էլ տղամարդ և կին միգրանտներն ունեցել են առողջապահական ծառայությունների ցածր հասանելիություն:

Աղյուսակ 16. Միգրանտների բաշխումն ըստ սեռի, ստացած կրթական ամենաբարձր մակարդակի և առողջապահության հասանելիության, 2016թ.

	Սեռը					
	Տղամարդիկ	Կանայք	Ընդամենը	Տղամարդիկ	Կանայք	Ընդամենը
	Բացարձակ թվաքանակ			Տոկոսներով		
<i>Կրթական ամենաբարձր մակարդակը</i>						
Տարրական և ցածր	9 063	12 136	21 200	15.7	13.5	14.4
Միջնակարգ	34 873	53 064	87 937	60.4	59.1	59.6
Բարձրագույն	13 842	24 601	38 443	24.0	27.4	26.0
Ընդամենը	57 778	89 801	147 579	100	100	100
<i>Առողջապահության հասանելիությունը</i>						
Ոչ	51 122	87 558	138 680	97.7	98	97.9
Այո	1 214	1 768	2 982	2.3	2.0	2.1
Ընդամենը	52 336	89 326	141 662	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ.:

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ա, Աղյուսակ 1 հարց 9 (ավարտած կրթությունը), ՏՏԿԱՀ մոդուլ Թ, Աղյուսակ 1 հարց 36 և 37 (առողջապահություն): Տարրական կրթությունը ներառում է տարրական և ընդհանուր (հիմնական կրթություն) կրթություն ունեցող անձանց, միջնակարգ կրթությունը ներառում է միջնակարգ և նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթություն ունեցողների, բարձրագույն կրթությունը ներառում է անձանց, ովքեր ունեն բարձրագույն կամ հետբուհական կրթություն: Առողջապահության հասանելիությունը սահմանվում է որպես տնային տնտեսության առնվազն մեկ անդամի իրավունքը օգտվելու հիմնական ծառայությունների փաթեթից (ՀՕՓ) կամ օգտվելը առողջության ապահովագրությունից: Տվյալները վերաբերում են միայն միգրանտների համակցությանը:

Դրամական և ապրանքային հոսքեր (Տրանսֆերտներ)

Դրամական և ապրանքային հոսքերը սահմանվում են որպես կանխիկ կամ բնեղեն փոխանցումներ արտերկիր՝ հարցմանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում (այսինքն՝ 2015թ.-ին): Այս մասին հարցումները տրվել են ինչպես հաշվետու ժամանակաշրջանում՝ միգրացիոն հոսքերում ներգրավված վերջին միգրանտներին, այնպես էլ մշտական բնակիչներին: Աղյուսակ 17-ում ներկայացված տվյալները ցույց են տալիս, որ շուրջ 277 հազար վերջին միգրանտներից՝ 149 հազարը տրանսֆերտներ են ուղարկել արտերկիր⁸: Վերջին միգրանտների ավելի քան կեսը (52.1%) փոխանցումներ են կատարել ընտանիքի անմիջական անդամին, և շատ ավելի քչերը (1.7%) փոխանցումներ են կատարել ազգականներին կամ ծանոթներին:

Աղյուսակ 17. Վերջին միգրանտների փոխանցումները, 2015թ.

Վերջին միգրանտների տրանսֆերտները	Բացարձակ թվաքանակ	Տոկոսներով
Անմիջական ընտանիքին	144 429	52.1
Ազգականներին կամ ծանոթներին	4 662	1.7
Անմիջական ընտանիքին և ծանոթներին	581	0.2
Ոչ	127 443	46.0
Ընդամենը	277 115	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով)

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Բ, Աղյուսակ 1 հարց 9: Փոխանցումներ սահմանվում են որպես կանխիկ կամ բնեղեն փոխանցումներ արտերկիր անցած 12 ամիսների ընթացքում (այսինքն՝ 2015թ.-ին):

Ընտրանքային բնակչությունը ներառում է միգրանտներին (մեկնել և չեն վերադարձել), վերադարձած միգրանտներին (վերադարձել են 3 ամսվա, 3-12 ամսվա ընթացքում և 12 ամիս հետո կամ ավելի ուշ), և առաջին անգամ տվյալ բնակավայր ժամանած միգրանտներին (նորեկներին)՝ 2013-2016թթ. ընթացքում: 2015թ.-ին տրանսֆերտներ կատարել են ընդհանուր հաշվով 149 673 վերջին միգրանտներ (54.0%):

Հաշվի առնելով, որ տրանսֆերտները կարող են լինել տնային տնտեսությունների եկամտի աղբյուր, մշտական բնակչության տնային տնտեսությունների միջև դրամական և ապրանքային հոսքերի մասին տրվել են նաև ավելի մանրամասն հարցեր: Ստորև բերված Գծապատկերներ 8ա և 8բ-ում ներկայացված են փոխանցումների ծագման և ուղարկման վայրերը 2015թ.ին:

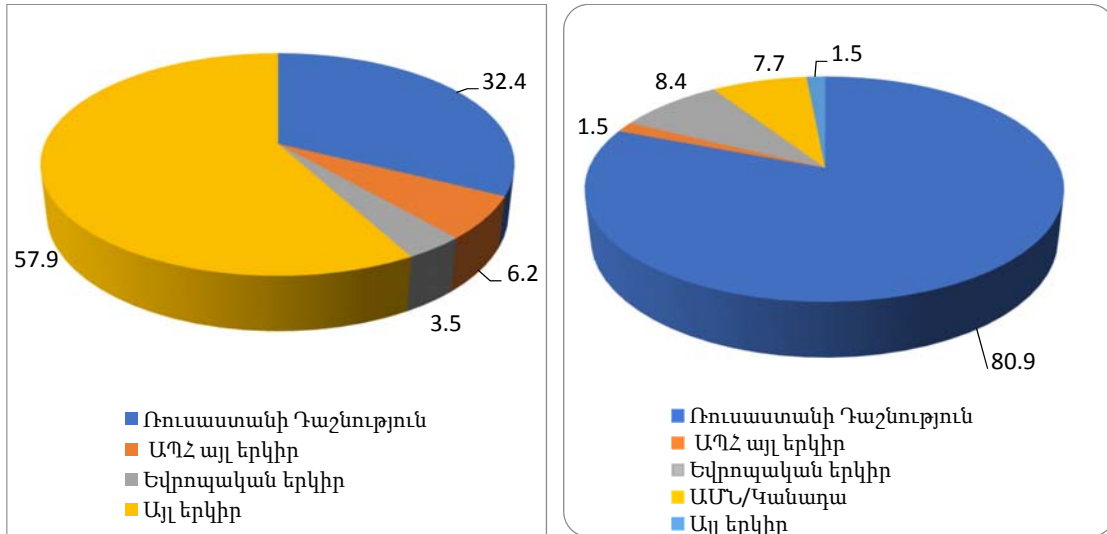
Ձախ կողմի գծապատկերում պատկերված է Հայաստանից ուղարկվող տրանսֆերտների հոսքը: Ընդհանուր հաշվով, մշտական բնակչության ավելի քան 15 հազար տնային տնտեսության անդամներ նշել են, որ 2015թ.ին փոխանցումներ են կատարել: Մշտական բնակչության 32.4%-ը նշել է, որ դրամ կամ ապրանք է ուղարկել ՌԴ, 6.2%-ը տրանսֆերտներ է կատարել ԱՊՀ այլ երկրներ, և 3.5%-ը՝ Եվրոպական երկրներ:

Աջ կողմի գծապատկերում ներկայացված է դեպի Հայաստան փոխանցումների հոսքը: Ընդհանուր հաշվով, մշտական բնակչությունից շուրջ 257 հազար մարդ հաղորդել է, որ

⁸ Այս հարցին պատասխանել են միայն վերջին միգրանտները 2013-2016թթ.՝ ՏՏԿԱՀ, Բաժին Բ (Միգրացիա):

նվերներ կամ օգնություն է ստացել արտերկրից: Մշտական բնակչության ավելի քան 80%-ը տրանսֆերտներ էր ստացել ՌԴ-ից, 8.4%-ը՝ Եվրոպական երկրներից, և 7.7%-ը՝ Միացյալ Նահանգներից կամ Կանադայից:

Գծապատկերներ 8ա և 8բ. Մշտական բնակչությունն ըստ փոխանցումների ստացման (ձախից) և ծագման երկրների (աջից), 2015թ.

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքներով), Գծապատկեր 8ա-ն ձախից ցույց է տալիս մշտական բնակչության կողմից Հայաստանից դուրս ուղարկված փոխանցումների վայրերը: Գծապատկեր 8բ-ն աջից՝ ցույց է տալիս Հայաստանում ստացված փոխանցումների ծագման վայրերը:

Աղյուսակներ 18 և 19-ը ներկայացնում են որոշ լրացուցիչ տեղեկություններ Հայաստանից ուղարկվող և ստացվող տրանսֆերտների մասին: Ինչ վերաբերում է ՀՀ-ից ուղարկվող տրանսֆերտներին, Աղյուսակ 18-ը ցույց է տալիս, որ մշտական բնակչության 40.5%-ն արտերկիր տրանսֆերտներ է կատարել եռամսյակը մեկ, 37.9%-ը՝ տարին մեկ և 21.5%-ը՝ ամիսը մեկ: Ավելի քան 9 հազար մշտական բնակիչներ, ովքեր հայտնել են արտերկիր տրանսֆերտներ ուղարկելու մասին, գրեթե գերակշիռ մեծամասնությունը նշել են, որ փոխանցումը կատարվել է ստացողի առօրյա սպառման նպատակի համար, ներառյալ առողջության և կրթության ծախսերը: Փոխանցումների 26.1%-ը կատարվել է բանկերի միջոցով, իսկ 73.9%-ը՝ այլ եղանակներով: Այլ եղանակները, թերևս, եղել են ոչ դրամական փոխանցումներ, օրինակ նյութական ապրանքներ, որոնք գնվել կամ պատրաստվել են մշտական բնակչության կողմից:

Աղյուսակ 18. Տրանսֆերտների ուղարկումը մշտական բնակչության շրջանում, 2015թ.

	Մշտական կացության կարգավիճակ					
	Ներկա/Ժամանակավոր բացակա	Երկարա-ժամկետ բացակա	Ընդամենը	Ներկա/ Ժամանակավոր բացակա	Երկարա-ժամկետ բացակա	Ընդամենը
<i>Տրանսֆերտներ (ուղարկում են)</i>						
Ռուսաստան	2 444	2 693	5 137	24.7	45.3	32.4
ԱՊՀ այլ երկրներ	127	858	985	1.3	14.4	6.2
Եվրոպական երկրներ	0	558	558	0	9.4	3.5
Այլ*	7 331	1 841	9 172	74.0	30.9	57.9
Ընդամենը	9 902	5 950	15 852	100	100	100

<i>Տրանսֆերտների պարբերականությունը</i>						
Ամսական	2 450	966	3 416	24.7	16.2	21.5
Եռամսյակային	5 030	1 398	6 428	50.8	23.5	40.5
Տարեկան	2 422	3 586	6 009	24.5	60.3	37.9
Ընդամենը	9 902	5 950	15 852	100	100	100

<i>Տրանսֆերտների օգտագործումը</i>						
Ստացողների առօրյա սպառման ծախսերի համար	6 462	2 672	9 134	100	98.1	99.4
Ստացողի շինարարության ծախսերի կամ անշարժ և շարժական գույք գնելու համար	0	51	51	0	1.9	0.6
Ընդամենը	6 462	2 723	9 185	100	100	100

<i>Փոխանցման եղանակը</i>						
Բանկ	1 110	1 286	2 396	17.2	47.2	26.1
Այլ	5 352	1 438	6 789	82.8	52.8	73.9
Ընդամենը	6 462	2 723	9 185	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ. (բնակչության կշռված արդյունքով):

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ը (Դրամական և ապրանքային հոսքեր տնային տնտեսությունների միջև):

Աղյուսակ 1 հարց 2 (տեղը, փոխանցման վայրը), հարց 3 (փոխանցման պարբերականությունը), հարց 6 (փոխանցման եղանակը), հարց 7 (դրամի փոխանցման նպատակը): Տրանսֆերտը սահմանվում է որպես ցանկացած դրամ կամ ապրանք, այդ թվում՝ տնային տնտեսության կողմից գնված կամ պատրաստված, որն ուղարկվել է Հայաստանից դուրս անձի (անկախ մշտական կացության կարգավիճակից) որպես նվեր կամ օգնություն անցած 12 ամսվա ընթացքում: Ներկա/ ժամանակավորապես բացակա մշտական բնակիչ է համարվել այն անձը, ով ներկա է եղել կամ բացակայել է մինչև մեկ տարի ժամանակով (տնային տնտեսության անդամ id: 1-12. 77): Երկարաժամկետ բացակա սահմանվել այն անձիք, ովքեր բացակա են եղել ավելի քան մեկ տարի կամ երբեք չեն ապրել Հայաստանում (տնային տնտեսության անդամ id: 99):

(*) Այլի մեջ ներառված չեն ԱՄՆ-ը/ Կանադան:

Աղյուսակ 19-ում ներկայացված են դեպի Հայաստան ուղարկված փոխանցումների պատկերը: Մշտական բնակչությունից ավելի քան 257 հազար մարդ նշել է, որ արտերկրից ստացել է տրանսֆերտներ: Մշտական բնակչության ճնշող մեծամասնությունը (81%) տրանսֆերտներ է ստացել ՌԴ-ից: Տրանսֆերտների ներհոսքը եղել է բավականին կայուն՝ 44.5%-ը ստացել է ամսական, 34.3%՝ եռամսյակային, և 21.2%՝ տարեկան պարբերականությամբ: Ինչպես ուղարկվող տրանսֆերտների դեպքում, մշտական բնակչության 97.5%-ի կողմից ստացված դրամային փոխանցումներն օգտագործվել են առօրյա սպառման ծախսերը հոգալու համար, ինչպես օրինակ՝ կրթության և առողջության ծախսերը: Մշտական բնակչության գրեթե 96%-ի կողմից նշվել է, որ տրանսֆերտներն ստացվել են բանկային փոխանցման ճանապարհով:

Աղյուսակ 19. Փոխանցումները մշտական բնակչության շրջանում՝ որպես ստացողներ, 2015թ.

	Մշտական կացության կարգավիճակ					
	Ներկա/ Ժամանակավոր բացակա	Երկարա-ժամկետ բացակա	Ընդամենը	Ներկա/ Ժամանակավոր բացակա	Երկարա-ժամկետ բացակա	Ընդամենը
Տրանսֆերտներ (ստանում են)						
Ռուսաստանի Դաշնությունից	126 127	82 181	208 308	95.3	65.8	81.0
ԱՊՀ այլ երկրներից	826	2 980	3 806	0.6	2.4	1.5
Եվրոպական երկրներից	3 427	18 091	21 518	2.6	14.5	8.4
ԱՄՆ/ Կանադա	527	19 195	19 722	0.4	15.4	7.7
Այլ	1 481	2 476	3 956	1.1	2.0	1.5
Ընդամենը	132 388	124 922	257 310	100	100	100
Փոխանցման պարբերականությունը						
Ամսական	65 110	49 444	114 554	49.2	39.6	44.5
Եռամսյակային	43 776	44 381	88 156	33.1	35.5	34.3
Տարեկան	23 502	31 098	54 600	17.8	24.9	21.2
Ընդամենը	132 388	124 922	257 310	100	100	100
Տրանսֆերտների օգտագործումը						
Առօրյա սպառման ծախսեր	126 789	116 216	243 005	96.1	99.0	97.5
Սեփական շինարարության կամ անշարժ/ շարժական գույք ձեռք բերելու համար	2 932	931	3 863	2.2	0.8	1.5
Ուղարկողի համար անշարժ գույք ձեռք բերելու կամ նրա շինարարության համար	2 176	244	2 420	1.6	0.2	1.0
Ընդամենը	131 898	117 391	249 288	100	100	100
Փոխանցման եղանակը						
Բանկ	128 726	109 366	238 091	97.6	93.2	95.5
Փոստ	253	759	1 012	0.2	0.6	0.4
Այլ	2 918	7 267	10 185	2.2	6.2	4.1
Ընդամենը	131 898	117 391	249 288	100	100	100

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ.- (բնակչության կշռված արդյունքներով):

Ծանոթություն՝ ՏՏԿԱՀ մոդուլ Ը (Դրամական և ապրանքային հոսքեր տնային տնտեսությունների միջև), Աղյուսակ 2 հարց 2 (ուղարկողի գտնվելու վայրը), հարց 3 (փոխանցման պարբերականությունը), հարց 6 (փոխանցման եղանակը), հարց 7 (դրամի փոխանցման նպատակը): Տրանսֆերտը սահմանվում է որպես ցանկացած դրամ կամ ապրանք, որը տնային տնտեսությունը ստացել է որպես նվեր կամ օգնություն (անկախ մշտական կացության կարգավիճակից) Հայաստանից դուրս գտնվող անձից անցած 12 ամսվա ընթացքում: Ժամանակավորապես բացակա է համարվում մինչև մեկ տարի ժամկետով բացակա անձը (տնային տնտեսության անդամ id: 1-12. 77): Երկարաժամկետ բացակա են նրանք, ովքեր բացակա են եղել ավելի քան մեկ տարի կամ երբեք չեն ապրել Հայաստանում (տնային տնտեսության անդամ id: 99): (*) Այլ-ի մեջ ներառված չեն մ ԱՄՆ-ը / Կանադան:

Հղումներ

EuroStat. “Glossary: Migration”. 2000: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Net_migration.

EuroStat. “NACE Rev. 2: Statistical classification of economic activities in the European Community”. 2008: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5902521/KS-RA-07-015-EN.PDF>.

International Labour Organization (ILO). “Employment-to-population ratio”. 2018. https://www.ilo.org/ilostat-files/Documents/description_EPR_EN.pdf.

Համաշխարհային բանկ, «Հայաստան – Կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտություն, 2016թ.-. Տնային տնտեսության հարցաշար - անգլերեն», 2016թ. -ա, <http://microdata.worldbank.org/index.php/catalog/2966>

Համաշխարհային բանկ, «Հայաստան – Կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտություն, 2016թ.-. փաստաթղթեր», 2016թ.-բ, <http://microdata.worldbank.org/index.php/catalog/2966>

Հավելված

Հավելվածի Աղյուսակ 1. Ծննդյան երկրների ցանկը

Եվրոպական երկրներ	ԱՊՀ երկրներ
Բելգիա	Ռուսաստանի Դաշնություն
Բուլղարիա	Ուկրաինա
Չեխիայի հանրապետություն	Բելառուս
Դանիա	Մոլդովա
Գերմանիա	Հայաստան
Էստոնիա	Ղազախստան
Իռլանդիա	Ուզբեկստան
Հունաստան	Ղրղզստան
Իսպանիա	Տաջիկստան
Ֆրանսիա	Ադրբեջան
Իտալիա	Թուրքմենստան
Կիպրոս	
Լատվիա	
Լիտվա	
Լյուքսեմբուրգ	
Հունգարիա	
Մալթա	
Նիդերլանդներ	
Ավստրիա	
Լեհաստան	
Պորտուգալիա	
Ռումինիա	
Սլովենիա	
Սլովակիա	
Ֆինլանդիա	
Շվեդիա	
Մեծ Բրիտանիա	
Խորվաթիա	
Մակեդոնիա	
Թուրքիա	
Իսլանդիա	
Լիխտենշտեյն	
Նորվեգիա	
Շվեյցարիա	
Ալբանիա	
Անդորրա	
Բոսնիա և Հերցեգովինա	
Ջիբրալթար	
Վատիկան /երկիր	
Մոնակո	
Մոնտենեգրո	
Սան Մարինո	
Սերբիա, ներառյալ Կոսովո	

Աղբյուրը՝ ՏՏԿԱՀ, 2016թ.